កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្ដី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

INSTITUT BOUDDHIQUE

ឆ្នាំទី ២៣ ខែមករា លេខ ១

ព. ស. ២៤៩៣ – គ. ស. ១៩៥១

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្តី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ

ពោះពុម្ពផ្សាយអំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ	បញ្ជីរឿង	ទំព័រ
ប្រវត្តិសាស្ត្រនៃស៊ីវិល្បែខ្មែរបុរាណ(តចប់)	លោក ប៉ាយ-ប៊ុក	៣
សព្វបាវ៉ាំងប្រែជាខ្មែរ (តមក)	— ម៉ុញ-នាត្រី	១០
រឿងព្រេងភូមា (តមក)	— សាង-សាវ៉ាត	១៤
រឿងសាមកុក (តមក)	— ឡូ-កន	២៣
ព្រះរាជពង្សាវតារប្រទេសកម្ពុជា (តមក)	— ឈឹម-ក្រសេម	៣៥
សាវតារវត្តបាជិនារាម (តចប់)	ព្រះវិនយធរគណ	៤៣
ប្រវត្តិអេសុប (តចប់	លោក ផេង-ជ័រ	៥២
ផ្នែកសាសនា		
ពន្លឺអាស៊ីទិប (តមក)	លោក ប៉ាយ-ប៊ុក	៦២
ឧបក្កលេស ១៦ ពាក្យកាព្យ	— យូរ-អ៊ុន	៦៧
កំណត់ទីនប្រវត្តិការណ៍		
ពិធីទទួលសម្តេចសង្ឃនាយក ជួន-ណាត		
នៅវត្តដំណាក់ (សៀមរាប)	ព្រះមហាកែ-អៀន	៧៤
បញ្ជីរាយនាមចៅអធិការតាំងថ្មី (តមក)	ក្រសួងធម្មការ	៧៩

មួយឆ្នាំមាន ១២ សៀវភៅ ជាថ្លៃជារ ១៤៥រ,០០

KAMBUJASURIYA

Revu religieuse et littéraire éditée par l'Institut Bouddhique.

TABLE DES MATIÈRES

PARTIE LITTERAIRE

		Pages
Histoire de l'ancienne civilisation Khmère (suite et fin)	*M. RAY-BUC*	3
Recueil des mots traduits par la Commission Culturelle (suite) .	*M. MENH-NAKRY*	10
Contes birmans	*M. SANG-SAVAT*	14
Histoire de SAMBOK (suite)	*M. NOU-KAN*	23
Histoire du Royaume du Cambodge (suite	*M. CHHIM-KRASEM*	35
Nolice historique de la pagode de Pacinarama (suite et fin)	*PREAH VINAYADHARA GANA*	43
Biographie d'ESOPE (suite et fin)	*M. PHENG-CHRIEU*	52

PARTIE RELIGIEUSE

La Lumière de l'Asie (suite)	*M. RAY-BUC*	62
Seize Upakilesa (Poème).........	*M. YOU-OUN*	67

NOTES ET CHRONIQUES

Réception de SON EMINENCE le Chef de la Secte Mohanikay à la pagode de Damnak (Siemreap)	*PREAH MOHA KER-ŒUN* ...	74
Nomination des nouveaux Chau-Athicar (suite)	*MINISTERE DES CULTES*	79

Prix d'un abonnement annuel comprenant 12 numéros: 145$00

ប្រវត្តិសាស្ត្រនៃស៊ីវិល្ស៊ែខ្មែរបុរាណ

លោក សិរស៍-ស៊ីដែស តែង

លោកវ៉ាយ - ប៊ុក ក្រមការ ប្រែរៀបរៀង

(ត បទ)

ពួកស្ត្រីមិនមែនបោះបង់ការសិក្សាទេ ហើយមានស្ត្រីខ្លះព្យាយាមរៀនសូត្រជាងគេក៏មាន ៗ នៅចុងសតវត្សទី ១២ មានសិលាចារឹកមួយថ្លែងថា "មានព្រះអគ្គមហេសីក្សត្រីមួយអង្គ មានប្រាជ្ញាបេះដោះជាងចំណោះពួកទស្សនវិទូទៅទៀត ហើយព្រះមហាក្សត្រិយ៍បានតែងតាំងព្រះនាងជាសាស្ត្រាចារ្យនាយិកានៅវត្តព្រះពុទ្ធសាសនាមួយ ដែលមានកិត្តិនាមល្បីល្បាញអស្ចារ្យ មានមុខងារនាទីបង្ហាត់បង្រៀនពួកនារីទាំងអស់ ៗ កន្លងបន្តិចមកព្រះនាងបានឡើងឋានន្តរស័ក្តិជាព្រះអគ្គជាយាមួយអង្គ, តែព្រះនាងខត្តិយានី មិនបានបោះបង់បោលពួកនិស្សិតដែលព្រះនាងធ្លាប់បង្ហាត់ពីពេលមុនមកទេ ៗ តាមសិលាចារឹកពោលថា "ចំពោះបណ្តាពួកស្ត្រីដែលពេញចិត្តខាងរៀនវិទ្យា, ព្រះនាងបានផ្សាយព្រះកិត្តិសព្ទព្រះមហាក្សត្រិយ៍ពង្រីកគ្រប់ភូមិភាគជនបទ ដោយព្រះនាងប្រើប្រាជ្ញា ដែលគេប្រៀបដូចជាទឹកអម្រឹត្យ មានឧជារសដ៏វិសេសវិសាលពន់ពេក" ៗ គេបានឃើញនូវស្នាព្រះហស្តរបស់ព្រះនាងគឺពាក្យនិទានរឿង ដែលជាងបានឆ្លាក់គង់នៅលើផ្ទៃសិលាមួយ ដែលគេបានរកឃើញនៅខាងក្នុងព្រះបរម-

រាជវាំងអង្គរធំ, និទាននោះ ព្រះនាងបានតែងជាពាក្យកាព្យអក្សរសំស្ក្រឹត ពីរោះគាប់ចិត្តណាស់ ។

ដើម្បីនឹងពន្យល់អំពីលក្ខណៈឥណ្ឌានៃស៊ីវិឡ្យៃក្នុងពេលនោះ ដែលខ្ញុំបានពណ៌នាត្រង់គោលសំខាន់ៗ គេបានព្រមព្រៀងគ្នាថាប្រជារាស្ត្រខ្មែរដើម មកពីប្រទេសឥណ្ឌា ។ បើពិនិត្យតាមចរិតឬលក្ខណ នៃរូបភាពនឹងភាសាជាតិ, ជាតិខ្មែរដែលជាអ្នកស្ថាបនាប្រាសាទអង្គរព្រមទាំងពលរដ្ឋប្រទេសកម្ពុជាសម័យបច្ចុប្បន្ន គឺ ជាជាតិក្នុងវង្សប្រជាជាតិ ដែលនៅក្នុងឧបទ្វីបឥណ្ឌូចិន តាំងពីសម័យបុរាណ, ហើយបើទុកណាជាក្នុងកំឡុងដែលពួកជាតិឥណ្ឌាបានចូលមកតាំងនៅក្នុងប្រទេសនេះ តាំងពីសតវត្សទីមួយនៃគ្រិស្តសករាជ, ក៏អក់ជនខ្មែរនោះមានលោហិតជាតិឥណ្ឌូខ្លះមកលាយជាមួយតាំងពីសម័យអង្គរ ។ គេមិនត្រូវយល់ថាថ្នាក់ប្រជាជាតិដែលត្រួតត្រានៅទីនេះ (ឥស្សរជន) ជាប្រជាជាតិដោយឡែកពីពួកពលរដ្ឋៈនោះឡើយ ។ តាមរូបចំឡាក់ គេបានឃើញភាពទ្រង់ទ្រាយមុខជាខ្មែរ ហើយមានឈ្មោះជាខ្មែរដូចគ្នា ។

គេអាចពោលបានថា ស៊ីវិឡ្យៃខ្មែរបុរាណជាស៊ីវិឡ្យៃមួយដែលកើតមកពីស៊ីវិឡ្យៃឥណ្ឌូជាប្រថម ហើយមានសភាពលាយឡំគ្នានឹងស៊ីវិឡ្យៃនៃពលរដ្ឋឥណ្ឌូចិន ។ ស៊ីវិឡ្យៃនោះជាឥណ្ឌូ ដូចស៊ីវិឡ្យៃបារាំងជាឡាទិន (គឺមកពីជាតិរ៉ូម៉ាំង) ដោយមានលក្ខណៈប្លែកគ្នា គឺចម្ងាយនៃស៊ីវិឡ្យៃ

ឥណ្ឌូនឹងស៊ីវិល្ល័យខ្មែរជាន់ដើមនោះ មានសភាពធ្លាយជាងស៊ីវិល្ល័យម៉ាំង ដែលផ្សាយទៅកាន់ស៊ីវិល្ល័យកុល្វ៉ា ៗ គេអាចយល់បាននូវសេចក្ដីសំខាន់ ចំពោះពលរដ្ឋខ្មែរក្នុងកម្រិតភាពនៃស៊ីវិល្ល័យ (ប្រទេសឥណ្ឌូ) ដោយបាន សង្កេតការណ៍ដែលខ្ញុំបានពណ៌នាក្នុងសៀវភៅខ្ញុំ ឈ្មោះប្រវត្តិសាស្ត្រ សម័យបុរាណនៃរដ្ឋជាតិឥណ្ឌូ) (Histoire ancienne des Etas hindouisés) ៗ បើតាមលក្ខណៈនៃរូបនិយម, អ្នកស្រុកខ្មែរមិនខុសគ្នាពីជាតិ ពួងឬជាតិសំរែ តែជាតិពួងដូចជាតិម៉ាយនៅប្រទេសយួនទៅខាងថ្នាក់ នៃអង្គការកុលសម្ពន្ធ; ជាតិនេះបានផ្សះផ្សារឿងឈ្មោះទាស់ទែងគ្នាតាម ទំនៀមទម្លាប់ដែលនិយាយតៗ គ្នាមក, ពួកកុលសម្ពន្ធនេះកាន់សាសនា អទិស្សមានកាយលទ្ធិជឿភូតបិសាច (Animisne); លោកធាតុវិន័យ គឺការយល់នូវបទបញ្ញត្តិដែលសត្វលោកនៅក្នុងចក្រវាឡត្រូវប្រតិបត្តិតាម (Cosmologie) នោះតិចតួចស្ទួចស្ដើងណាស់; ជាតិទាំងនេះមិនមានអក្សរ សម្រាប់សរសេរភាសាខ្លួនទុកឡើយ ៗ តែខ្មែរដែលនៅវិវត្តន៍អន់ទន់ ខ្សោយក៏ដោយ បានចូលមកជាច្រើនសតវត្សតៗមក ក្នុងក្រៀងចក្រ នៃរដ្ឋតាមថ្នាក់តាមជាន់; ខ្មែរទាំងនោះ បើត្រូវគេចោទក្នុងរឿងក្ដីមួយៗ មានសាលាកាត់សេចក្ដីតាមច្បាប់ដែលមានអក្សរសរសេរស្រាប់ ហើយ បានកាន់យ៉ាងម៉ាំមួននូវសាសនាដែលមានឡាក់គោលច្បាស់លាស់, មាន គម្ពីរ មានទាំងព្រះសង្ឃដែលជាអ្នកបង្ហាត់បង្រៀននូវវិទ្យាលោក

វិទ្យានិងបរលោក ព្រមទាំងរឿងរ៉ាវដែលទាក់ទងនៅក្នុងចំណោមនៃមនុស្សធម៌ក្នុងអាស៊ីទ្វីប ។ ក្រៅពីនោះ ជាតិខ្មែរមានរបៀបអក្សរដែលជាហេតុឲ្យកើតមានអក្សរសាស្ត្រ អាចឲ្យមានផ្លូវគមនាគមន៍ប្រស័យគ្នាចំពោះប្រទេសជិតខាង ។ កិច្ចការទាំងអស់នេះ កើតឡើងដោយសារបានផ្ទេរស៊ីវិល្យមកពីប្រទេសឥណ្ឌា ។

បឋមហេតុនៃស៊ីវិល្យខ្មែរ យើងស្រាវជ្រាវបានយល់ខ្លះ ។ ការណ៍ដែលខ្មែរធ្លាក់ចុះអាប់រស្មីពីកាលសតវត្សរ៍ទី ១៤, គេបានស្មាននូវហេតុនោះដោយពោលពាក្យមិនគប្បីនឹងឲ្យជឿបាន គេថាមកពីគ្រឡាប់ប្រថពីឬមកពីឧទកភ័យ ឬក៏មកពីប្រែប្រួលអាកាសធាតុដែលនាំឲ្យប្រទេសកម្ពុជាគោកទឹក ។ បើតាមពិនិត្យ, ក្នុងសតវត្សរ៍ទី ១៣ មានគណៈប្រតិភូចិនម្នាក់ដែលបានមកទស្សនាការប្រទេសកម្ពុជា បានកត់ត្រាទុកថាមានហេតុពីពេលនោះ គួរសំគាល់បាននូវហាយនភាពនៃជាតិខ្មែរក្នុងកាលជាអនាគត ។ ប្រតិភូចិនបានកត់ត្រាថា: ក្នុងសង្គ្រាមចំពោះប្រទេសសៀម, ស្តេចខ្មែរបានបង្គាប់ទៅពលរដ្ឋទាំងអស់ឲ្យចូលតស៊ូ ហើយថាប្រទេសខ្មែរក្នុងពេលនោះត្រូវសៀមមកលុកលុយជាច្រើន ។ សង្គ្រាមនោះ មានក្នុងរយៈវេលាមិនដល់មួយសតវត្ស គិតតាំងពីការកសាងនូវប្រាសាទសម្រាប់បញ្ចុះព្រះសពមានប្រាសាទអង្គរ (នគរ) ជាដើមនៃមហាកជពីសតវត្សទី ១២ ។

មានការកេណ្ឌប្រជារាស្ត្រ ដើម្បីកសាងនូវព្រះស្តូបចេតិយ (ប្រាសាទ) ទាំងនោះ, រួមមានសង្គ្រាមជាច្រើនលើក នាំឲ្យពលរដ្ឋខ្មែរព្រួយលំបាកជាខ្លាំង ហើយបច្ចាមិត្តដែលមានជោគជ័យក្នុងការសង្គ្រាមនេះ បានធ្វើឲ្យចំនួនប្រជាជនខ្មែរអន់ថយចុះ ដោយនាំយកទៅជាឈ្លើយច្រើននាក់, ការទុព្វលភាពនូវរាជការកណ្តាល ដោយហេតុមកពីការមិនថែទាំនូវធារាសាស្ត្រនៃប្រទេស, ហើយចុងក្រោយបង្អស់ មានការបោះបង់ចោលនូវព្រះរាជធានីក្នុងសតវត្សទី ១៥, នេះជាឡាក់គោលដែលពន្យល់អំពីការមានរាសីចុះអាប់ស៊ីវិល្វៃសម័យអង្គរ ។ ស៊ីវិល្វៃនៃប្រទេសកម្ពុជាសម័យទំនើបនេះ គឺផ្ដិតយកពីស៊ីវិល្វៃអង្គរ ហើយកិច្ចការដែលធ្វើឲ្យយើងកាន់តែភ្លឺក្នុងរឿងនេះ ដោយបានអាននូវសារណា (mémoire) នៃទំនៀមទម្លាប់ប្រទេសកម្ពុជាដែលអ្នកដំណើរចិនបានតែង ទៅឃើញមានពិពណ៌នាខ្លះ នឹងយោបល់ខ្លះ ល្មមយកមកអនុវត្តន៍នូវស្ថានការណ៍នៃប្រទេសកម្ពុជាក្នុងសតវត្សទី ២០ នេះបានដែរ ។

ស៊ីវិល្វៃសៀមដែលមានតាំងពី គ. ស. ១២៥០ ឬ ១៣៥០ សុទ្ធតែបានមកពីស៊ីវិល្វៃសម័យអង្គរទាំងអស់ ។ ប្រទេសកម្ពុជា ដែលជានាយកលើប្រទេសសៀមជាច្រើនសតវត្ស, ជាតិសៀមបានផ្ទេរយកអង្គការនយោបាយអក្សរដែលបានមកពីអក្សរហិណ្ឌូ, នឹងពាក្យខ្មែរជាច្រើន; ពួកសិល្បករសៀមបានផ្ទេរយកវិទ្យាសិល្បាករពីខ្មែរ ហើយយកទៅរចនាតាមប្រាជ្ញារបស់ខ្លួន ។

ប្រទេសកម្ពុជាបានផ្សាយឥទ្ធិពលទៅដល់ប្រទេសលាវ ដោយសារព្រះពុទ្ធសាសនា ។ ព្រះរាជអាណាចក្រលាវបានស្ថាបនាឡើងក្នុងលោកពី គ. ស. ១៣៥៣ មានរាជជនកគឺព្រះអង្គម្ចាស់ ហ្វា-ង៉ុំ ដែលមហារាជសម័យអង្គរបានយកមកបីបាច់រក្សានៅក្នុងព្រះបរមរាជវាំង ដោយមានព្រះបិតានៃព្រះអង្គម្ចាស់នេះ ទ្រង់បានចាកចេញពីប្រទេសចូលមកសុំពំនាក់អាស្រ័យនៅទីនោះ ។ ព្រោះហេតុដូចនេះ បានជាមានបញ្ញាលស៊ីវិល្បខ្មែរទៅឯទន្លេមេគង្គខាងលើ ។ ដល់សោយរាជ្យបានយូរបន្តិច, ព្រះមហាក្សត្រិយ៍លាវនេះបានចាត់ នូវបេសកកម្មមួយ ដែលមានគិក្ខុមួយអង្គជាអាចារ្យរបស់ទ្រង់ឲ្យចេញពីប្រទេសកម្ពុជា ហើយមានព្រះសង្ឃនឹងពួកជាងរបនាគូឆ្លាក់ទៅជាមួយផង ដើម្បីនឹងផ្សាយនូវវិទ្យាខាងសាសនានឹងសិល្បកម្មចំពោះប្រទេសនេះ ។

លុះដល់ជាតិខ្មែរបានឃើញអំណាចរបស់ខ្លួនថយចុះ មិនបានស្ថិតនៅក្នុងភូមិភាគទន្លេមេណាមនឹងទន្លេមេគង្គខាងលើ ក៏បានទុកឲ្យដល់ជាតិសៀមនឹងលាវនូវគេរ្តិ៍ដំណែលនៃវប្បធម៌ហិណ្ឌូ ដែលជាវប្បធម៌ជាប់ទាក់ទងពីស៊ីវិល្បបុរាណនៃប្រទេសមេសូប៉ូតាមី, ជាបុសគល់វប្បធម៌នៃបច្ចិមប្រទេស ។

បើពោលពាក្យកុំឲ្យហួសហេតុ, គេអាចពោលថាក្នុងសហរដ្ឋឥណ្ឌូចិន, ចំពោះប្រទេសយៀកណាមយកវប្បធម៌ចិនមកប្រើ, ប្រទេស

កម្ពុជា នឹងប្រទេសលាវជាគណៈប្រតិកូនៃវប្បធម៌ដែលមានសភាពដូចគ្នា នឹងវប្បធម៌របស់យើង ៗ ឯភាសាយួនដែលនឹងចំរើនបានដោយខ្ចីអក្សរសាស្ត្រចិនយកមកប្រើខ្លះ ៗ ចំណែកខាងភាសាខ្មែរហើយនឹងលាវបានយកភាសានៃប្រទេសឥណ្ឌា គឺភាសាសំស្ក្រឹតនឹងបាលីដែលចូលក្នុងវង្សភាសាឥណ្ឌូ – អឺរ៉ូប ដូចជាភាសាឡាតាំងនឹងក្រេកដែរ ៗ

ចំពោះការជាប់វង្សត្រកូលខាងភាសា ដែលប្រវត្តិសាស្ត្រនឹងភាសាសាស្ត្របានបំភ្លឺក្នុងរឿងនេះ គេអាចយល់បានថាបញ្ហានយោបាយក៏មានសភាពដូចគ្នា ដូចមានព្រឹត្តិការណ៍សម័យបច្ចុប្បន្នបានបញ្ជាក់ឲ្យឃើញភ័ស្តុតាងស្រាប់ ៗ

ចប់

មែនឬទេ ?

ទង់ជ័យកើតឡើងអំពីពាហិរសាសនា តែប្រជាជាតិត្រូវរក្សាទង់ជ័យនោះឲ្យដូចជាដួងវិញ្ញាណរាល់រូប ព្រោះទង់ជ័យរលត់ ជាតិក៏រលត់ ៗ

យូរ-អ៊ុន

ស័ព្ទបារាំងប្រែជាខ្មែរ

របស់គណៈកម្មការវប្បធម៌

លោក ម៉ុញ-ផ៉ាត្រី រួបរួម

(តមក)

Délégué de Sa Majesté à Siemréap = រាជប្រតិភូនៅសៀមរាប

Délégué de Sa Majesté Commandant le Secteur autonome à Siemréap = រាជប្រតិភូអ្នកបង្គាប់ការក្នុងតំបន់ស្វ័យភាពនៅសៀមរាប

Le rêve = ការយល់សប្តិ, សុបិន, វិតក្កៈ

Membre souscripteur = សមាជិកចុះស្ម័គ្រ

Droit d'entrée = ដម្លៃចូល

Cotisation = ប្រាក់អង្គាស

Subvention = ប្រាក់បន្ថែម

Service d'Enregistrement et des Timbres = ក្រុមចុះបញ្ជីទ្រព្យរាជការ នឹងតែម

Enthousiasme = សាទរ

Coup d'Etat = រដ្ឋប្រហារ

Coup de théâtre = ប្រវត្តិប្រហារ

Çoup de force = ពលប្រហារ

Commando de contre-guérilla = កងពិសេសទល់ទ័ពព្រៃ

Acte de préméditation = អំពើដែលគិតទុកជាមុន

Indécision = ការណ៍មិនដាច់ស្រេច

(៦-៦-៥០)

Fidèle = ភក្តី

Fidèlité = ភក្តីភាព

(៣០-២-៥១)

Titre d'identité = អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណ

Carte d'identité = ប័ណ្ណសំគាល់ខ្លួន

Rapport = សេចក្តីរាយការ

Rapporteur = អ្នករាយការ - អ្នកនាំការ

Signaler = ធ្វើសញ្ញាប្រមាន

(៣-៣-៥០)

Durée = កំឡុងពេល (ចិរវេលា)

Automatique = ស្វ័យប្រវត្ត

Assurer = រ៉ាប់រង

L'ostréiculture = សិប្បវប្បកម្ម (ការចិញ្ចឹមគ្រំ)

La sylviculture = រុក្ខវប្បកម្ម (ការបណ្តុះបណ្តាលព្រៃ)

La sériciculture = កោសេយ្យវប្បកម្ម (ការចិញ្ចឹមនាង)

(១១-៣-៥០)

L'aviculture = បក្សីវប្បកម្ម (ការចិញ្ចឹមសត្វស្លាប)

L'horticulture = អារាមវប្បកម្ម (ការដាំសួន)

L'apiculture = មធុវប្បកម្ម (ការចិញ្ចឹមឃ្មុំ)

La puériculture = ទារកវប្បកម្ម (វិធីចិញ្ចឹមទារក)

La piscicuture = មច្ឆវប្បកម្ម (ការចិញ្ចឹមត្រី)

L'ostréiculteur = សិប្បិវប្បករ

Le sylviculteur = រុក្ខវប្បករ

Le sériciculteur = កោសេយ្យវប្បករ

L'horticulteur = អារាមវប្បករ

L'aviculteur = បក្សីវប្បករ

Un automate = ស្វ័យប្រវត្តក៍ (ដែលប្រព្រឹត្តទៅខ្លួនឯង,
មនុស្សដែលធ្វើការដោយមិនបាច់គិត)

Robot = ស្វ័យគម (ដែលទៅខ្លួនឯង)

Avion téléguidé = យន្តហោះទូរណ័ត្ត (យន្តហោះដែលប្រើពីចម្ងាយ)
(២១-៧-៥០)

Nom posthume = មរណនាម, នាមបច្ឆាមរណៈ

Livre posthume = សៀវភៅបច្ឆាមរណៈ

Fils posthume = បុត្របច្ឆាមរណៈ

Enfant posthume = កូនបច្ឆាមរណៈ

A titre posthume = ជាកិច្ចបច្ឆាមរណៈ

Lâche = កំសាក

Lâchement = ដោយកំសាក

La lâcheté = សេចក្ដីកំសាក

Hélicoptère = ឧទ្ធម្ភាគចក្រ

(២៥ - ៣ - ៥០)

Administrer = គ្រប់គ្រង

Carte administrative = ផែនទីរដ្ឋបាល

Carte provinciale = ផែនទីខេត្ត

Carte routière = ផែនទីគមនាគមន៍

Carte politique = ផែនទីប្រជាគណន៍

Carte physique = ផែនទីរូបនិយម

Carte économique = ផែនទីសេដ្ឋកិច្ច

Route nationale = ថ្នល់ជាតិ

Route provinciale = ថ្នល់ខេត្ត

Route communale = ថ្នល់ឃុំ

(៤ - ៨ - ៥០)

(អាឧត)

រឿងព្រេងភូមា

លោក សាង-សារ៉ាត លេខានុការក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ

ប្រែពីភាសាបារាំងមកជាខ្មែរ

(តមក)

នាយសួនក្រាបបង្គំទូលថា "សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស! ព្រោះកាលពីថ្ងៃមុនមិនសូវមានសត្វដូចសព្វថ្ងៃនេះ, តែឥឡូវនេះមានសត្វសេកមួយរុករានបំផ្លាញពេកណាស់, ទូលព្រះបង្គំដេញចាប់វាពុំបានសោះ" ។ ស្ដេចក៏មានព្រះរាជឱង្ការសួរទៀតថា "មែនឬ? បើមែនអញនឹងប្រមូលពួកព្រានដែលនៅក្នុងវាំងទាំងប៉ុន្មានមកដើម្បីឲ្យធ្វើអន្ទាក់ចាប់វាឲ្យបានក្នុងពេលឆាប់ៗនេះ" ។

មិនយូរប៉ុន្មានទេ បក្សាកំសត់នោះក៏ត្រូវគេចាប់បានមែន ។ ប៉ុន្តែអស់ពួកព្រានព្រៃដោយឃើញសេកនេះល្អ ក្អែករលោង ពណ៌ស្រស់ក៏មានចិត្តមេត្តាករុណាជាក្រៃពេកដល់បក្សា ហើយបានយកទាំងរស់ទៅថ្វាយព្រះរាជា ។ លុះទ្រង់ទតឃើញថាសេកនេះល្អ ស្ដេចក៏យកទៅប្រទានដល់ព្រះរាជបុត្រីព្រះអង្គ ។ ឯព្រះរាជធីតាមានព្រះរាជហឫទ័យស្រឡាញ់សេកនោះពន់ពេក ហើយព្រះនាងយកទៅថែរក្សាផ្ទាល់ព្រះអង្គ ។ មួយថ្ងៃៗ ព្រះនាងតែងលេងជាមួយ កាន់អង្អែលមិនឈប់មិនឈរឡើយ ។ មានថ្ងៃមួយ ព្រះនាងយកសេកនោះទៅដាក់

លើក្បាលផ្កន់ព្រះនាង ស្រាប់តែនាងឃើញខ្សែសូត្រតូចឆ្មារុំនៅក, ព្រះនាងខ្វាចបក្សាអផ្សុកក៏ស្រាយខ្សែនោះចេញ ។

លុះស្រាយរួចភ្លាម បក្សាក៏ក្លាយកេទទៅជាបុរសមួយយ៉ាងស្អាត មុខមាត់សមសួន រាងរៅធេតធាយ ។ ព្រះនាងនឹកចូលណាស់ ហើយ ព្រះនាងដើរទៅជិតបុរស យកខ្សែនោះទៅចងកឲ្យវិញដូចពីមុន ។ ស្រាប់តែបុរសក្លាយខ្លួនជាសត្វសេកវិញភ្លាម ។ លុះដឹងរឿងនេះសព្វគ្រប់កាលណា ព្រះនាងញញឹម ហើយមានព្រះហឫទ័យស្មោះស្ម័គ្រលើរូបបុរសនោះពន់ពេក ។ ព្រះនាងនឹកទៀតថា មុខជាបានរួមរស់រួមរ៉ាសនានឹងបុរសនេះដោយឥតស្រីស្នំណាមួយដឹងឡើយ ។

កល់ពត្រីព្រះនាងស្រាយខ្សែសូត្រ ហើយនៅរួមរសមេត្រីជាមួយនឹងបុរសយ៉ាងក្សេមក្សាន្ត ។ លុះភ្លឺឡើងព្រះនាងចងខ្សែនោះទៅវិញ ។ ព្រះនាងអង្អែលសេកនោះលេងមិនចេះអស់ព្រះទ័យឡើយ ។

ជនទាំងពីរនេះនៅជាមួយគ្នាយ៉ាងសប្បាយអស់កាលជាច្រើនខែ ។ ប៉ុន្តែមនុស្សសត្វនៅនាលោកនេះ បើមានសុខហើយ តែងមានទុក្ខផង គ្មានអ្វីស្ថិតស្ថេរយូរអង្វែងទេ ។ ថ្ងៃមួយនោះ គេបានសង្កេតឃើញរូបកាយព្រះនាងដែលស្តើងតូច ក្លាយទៅជាខុសធម្មតាស្ត្រីព្រហ្មចារី បីដូចបុប្ផាដែលត្រូវកំដៅព្រះអាទិត្យ ប៉ុន្តែគ្មានអ្នកណាមួយអាចដឹងដល់ការណ៍អាថ៌កំបាំងនេះឡើយ ។

រឿងនេះបានជ្រាបដល់ព្រះមហាក្សត្រ ស្ដេចមានព្រះហឫទ័យ ងឿងឆ្ងល់ ហើយខ្មាសអៀនជាពន់ពេក ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ ឲ្យលោកទៅក្រមអង្កេតមើលភ្លាម (ព្រោះកាលនោះគេនិយមធ្វើអង្កេត ដូចសព្វថ្ងៃនេះដែរ) ឯក្នុងសម័យនេះមានតែការផ្ដេសផ្ដាសទេដែលនាំ ឲ្យរកឃើញការណ៍ពិតនោះ ។

រីឯសត្វសេក លុះកាលណាឮថាគេធ្វើអង្កេតដូច្នោះ មានចិត្ត ភិតភ័យជាខ្លាំង ហើយស្ទុះហើរពីបន្ទប់ចុះទៅក្នុងសួនច្បារដែលនៅជិត នោះ ។ ក្នុងពេលនោះ សរសៃអំបោះក៏របូតចេញពីក ដោយសារ ទំប្រឹងស្ទុះនេះ ។

បក្សាក៏ក្លាយខ្លួនទៅជាមនុស្សវិញ ហើយរត់យ៉ាងប្រញាប់ចេញពីផ្លូវ វាំង ។ បន្តិចក្រោយមក បុរសបានទៅដល់ផ្ទះមហាសេដ្ឋីម្នាក់ដែលកំពុង បរិភោគអាហារជាមួយភរិយានិងបុត្រ នៅលើកន្ទេលមួយយ៉ាងស្អាត ។

ដំបូងមហាសេដ្ឋីនេះភិតភ័យជាខ្លាំង ប៉ុន្តែក្រោយមក មានចិត្ត សង្ស័យថា បុរសនេះមិនមែនជាចោរទេ ប្រហែលមានរឿងអ្វីផ្សេងៗ យ៉ាងប្លែកហើយ ។ លោកក៏សាកសួរអំពីដើមហេតុ ដែលនាំឲ្យបុរសនេះ រត់ចូលមកក្នុងផ្ទះរបស់លោកយ៉ាងប្រញាប់ដូច្នេះ ។

បុរសនឹកថាមុខតែខ្លួនស្លាប់ហើយ, រួចក៏រៀបរាប់ប្រាប់មហាសេដ្ឋី តាមដំណើររតាំងពីដើមដល់ចុងឥតបន្ទោះកន្លែងណាមួយ ។

រីឯបុត្ររបស់លោកមហាសេដ្ឋីស្តាប់បុរសនិយាយផង ក្អកល្អួច មើលផង ។

លុះបុរសនិយាយចប់ហើយ លោកមហាសេដ្ឋីមានចិត្តមេត្តាជាពន់ពេក ហើយបានហៅបុរសនេះឲ្យចូលមកបរិភោគបាយជាមួយដូចគ្រួមញាតិរបស់លោក ។ ព្រោះសេចក្ដីទៀយហត់នឹងសេចក្ដីខ្លាចស្លាប់ពន់ពេក បុរសមិនចាំបាច់ឲ្យគេហៅយូរ ចូលបរិភោគជាមួយភ្លាមទៅ ។

ចំណែកខាងពួកកងត្រវែល លុះកាលណាបានឃើញបុរសនេះរត់យ៉ាងលឿនដូច្នោះ នឹកស្មានថាជាចោរលួចតកើនផ្ទះគេ ក៏នាំគ្នាដេញតាមចិតតបង្គង់ទៀយ ។ ប៉ុន្តែបិតារបស់ស្ត្រីដែលមានសតិរឹងជាងគេ ហើយដែលមានគំនិតមួយលាក់ទុកក្នុងខ្លួនផង ក៏បាននិយាយកាន់ទៅពួកកងត្រវែលថា "តើលោកមកនេះមានការអ្វីនៅទីនេះ មានអ៊ែខ្ញុំ, កូនស្រីខ្ញុំនឹងកូនប្រសាខ្ញុំប៉ុណ្ណោះទេ ដូចលោកឃើញស្រាប់ហើយ, យើងទាំងអស់គ្នាកំពុងបរិភោគអាហារ, ប៉ុន្តែបើលោកស្មានថាមានចោររត់ចូលមកក្នុងផ្ទះរបស់ខ្ញុំ សូមលោកអញ្ជើញរកមើលចុះ", ថាហើយលោកមហាសេដ្ឋីក៏បើកឲ្យពួកកងត្រវែលឆែកឆេរផ្ទះរបស់លោកគ្រប់កន្លែង ។ លុះរកមើលសព្វគ្រប់ហើយ ពួកកងត្រវែលក៏សុំទោស រួចថយខ្លួនចេញអស់ទៅ ។ ឯបុរសក៏បានរួចខ្លួនក្នុងពេលនោះ ។

លុះកាលណាផុតអំពីរឿងដ៏លំបាកនេះហើយ មហាសេដ្ឋីអង្គុយលួចមើលមុខបុរស ឃើញកិរិយានឹងមារយាទល្អទៀងៗ ក៏ដំនុំនឹងកិរិយារបស់លោក សម្រេចឲ្យបុត្រីទៅបុរសនោះទៅ ។

ក្នុងពេលនោះ បុត្រីរបស់ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់អាពាធជាទម្ងន់ ដោយសេចក្ដីនឹករលឹកដល់បុរស ។ រាល់ថ្ងៃព្រះនាងនៅសន្ទឹកសន្ធៃស្រពោនស្រពន់ នាំឲ្យលោកគ្រូពេទ្យទាំងប៉ុន្មានព្រួយចិត្តពន់ពេក ។ ព្រះមហាក្សត្រទាល់គំនិតក៏ធ្វើមិនដឹងខ្លួន ស្ដេចទៅសួរព្រះរាជបុត្រីឲ្យព្រះនាងមានបន្ទូលដោយត្រង់តាមទំនងហេតុដែលនាំឲ្យកើតទុក្ខឈឺទាំងខ្លួននេះ ។ ព្រះនាងក៏បានទូលព្រះបិតាតាមដំណើរ ហើយអង្វរព្រះអង្គឲ្យរកបុរសដែលព្រះនាងស្រឡាញ់ពេញចិត្តនេះឲ្យឃើញវិញ ។

ឯព្រះមហាក្សត្រដោយសារសេចក្ដីស្រឡាញ់បុត្រីពេក ក៏ភ្លេចសេចក្ដីក្រេវក្រោធ ហើយបានទាំងចាត់ចែងឲ្យអស់ពលរេហ៍រកបុរសវិញគ្រប់ដំបន់ផង ។ មួយទៀតស្ដេចបានតាំងព្រះទ័យថា ទ្រង់នឹងលើកលែងទោសឲ្យបុរសនោះថែមទៀត ។ ប៉ុន្តែបុរសនោះគេរកមិនឃើញសោះ ។ ក្រោយមកព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើឧបាយមួយ គឺធ្វើបុណ្យយ៉ាងធំក្នុងព្រះរាជវាំង ហើយស្ដេចទ្រង់បង្គាប់ឲ្យអស់នាហ្មឺនមុខមន្ត្រីឲ្យចូលមកមើលបុណ្យនោះ ដោយខានមិនបានទាំងក្រុមញាតិរៀងរាល់គ្នាផង ។

អាស្រ័យហេតុនេះក្នុងទីក្រុងនោះគ្មានអ្នកណាមួយខានឡើយ ។ បណ្ដាពួកអ្នកទៅមើលបុណ្យ បុរសនឹងភរិយាក៏បានទៅមើលដែរ ។ ឯព្រះរាជបុត្រីដែលចាំសំឡឹងមើលមិនដាក់ព្រះនេត្រក៏ស្រែកឡើងថា "នុះប្ដីខ្ញុំ" ។ ក្នុងពេលនោះ មានស្រីម្នាក់ទៀតស្លៀកពាក់ស្អាតបាតចេញអំពីចំណោមមកប្រកែកជាមួយព្រះរាជបុត្រីផង, នាងនេះជាភរិយាដើមរបស់បុរសដែលបានគ្នាកាលមុនពស់ចឹក, នាងនិយាយថា "ខ្ញុំសូមបញ្ជាក់ថា បុរសនេះជាប្ដីខ្ញុំបានរៀបការពេញច្បាប់, កាលដែលពស់ចឹកគាត់ស្លាប់ទៅនោះ ខ្ញុំបានយករូបគាត់ទៅចងនៅលើក្បូនមួយតាមពាក្យរបស់គាត់ រួចខ្ញុំបណ្ដែតក្បូននោះទៅតាមទឹកទៅ, ឥឡូវនេះដោយសារបុណ្យព្រេងអស្ចារ្យនេះគាត់រស់ឡើងវិញ ខ្ញុំសូមប្រកាសថាគាត់ជាប្ដីខ្ញុំទេ" ។

ដោយសារនាងនិយាយយ៉ាងច្បាស់លាស់យ៉ាងនេះ បណ្ដាជនដែលចាំស្ដាប់នោះក៏ចូលចិត្តពលគ្នា ។ ប៉ុន្តែស្រីពីរនាក់ទៀតមិនចង់និយាយឲ្យវែងឆ្ងាយឡើយ ។ ការទាស់ប្រកែកគ្នានេះក៏ផុតរលត់ត្រឹមនោះទៅ ។ ឯព្រះមហាក្សត្រមិនព្រមកាត់សេចក្ដីនេះ ព្រោះព្រះអង្គសព្វព្រះទ័យលើព្រះរាជបុត្រីក្រៃពេក ព្រះអង្គខ្លាចល្អៀងនឹងសេចក្ដីយុត្តិធម៌ ក៏ទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យស្រីទាំងពីរអង្គទៅទូលដល់ព្រះនាងធត្តិយានីធូដាម្នាសារី (Thoudamna sari) ដែលមានប្រាជ្ញាល្បីល្បាញជាខ្លាំងនោះ ។

គ្រាន់តែឮឈ្មោះមួយនេះ ការទាស់ទែងក៏បាត់ស្ងាត់ទៅ ។ គឺថាស្រីទាំង ៣ នាក់ព្រមព្រៀងតាមព្រះរាជត្រាស់ ហើយនាំគ្នាត្រសុងទៅកាន់ប្រាសាទមួយដែលសង់នៅជិតទីក្រុងនោះ ។

ឯព្រះនាងខត្តិយានីក៏តាំងសាកសួររឿងនេះ តាំងពីដើមដល់ចុង គ្មានបន្ទោះកន្លែងណាមួយឡើយ ។

នាងប្រពន្ធដើមលុះនិយាយអំពីរឿងក្បូន រួចថា "បើប្តីខ្ញុំមិនស្លាប់យ៉ាងនេះឲ្យខ្ញុំហៅគាត់ម្តេចបាន" ។

ឯព្រះរាជបុត្រីនៃស្ដេច ដែលមានព្រះនេត្រថ្វាយង់ក៏តាំងមានព្រះបន្ទូលហូរដូចទឹកថា "ដោយសារសិល្បសាស្ត្រគុណៈមួយខ្ញុំមិនស្គាល់ឈ្មោះ ឯបុរសនេះកាលពីមុនក្លាយខ្លួនជាសត្វស្លាប ។ ពួកព្រានព្រៃក៏បានចាប់សត្វនោះយកមកថ្វាយព្រះបិតាខ្ញុំ ។ មានតែសេចក្តីស្លាប់ទេដែលនៅចាំគាត់ ។ ខ្ញុំបានជួយជីវិតគាត់ដោយបានយកគាត់មកទុកជិតខ្លួនដរាប ។ ខ្ញុំបានដឹងការណ៍អាថ៌កំបាំងរបស់គាត់ រួចខ្ញុំស្រឡាញ់គាត់ទៅ ។ ខ្ញុំស្រឡាញ់នេះគឺស្រឡាញ់ណាស់គ្មានរបស់អ្វីប្រៀបបានឡើយ ទាល់តែដល់ពេលដែលបិតាខ្ញុំបើកអង្ក្រែតរកចាប់ ។ គាត់ក៏ភ័យខ្លាំងពេក គាត់រត់ទាល់តែដាច់ខ្សែសិល្បក្លាយខ្លួនជាមនុស្សទៅ ។ ខ្ញុំមានចិត្តនឹកគាត់ស្ទើរស្លាប់ខ្លួន ។ ខ្ញុំក៏បាននិយាយត្រង់ប្រាប់ព្រះបិតាខ្ញុំ ។ ឯព្រះបិតាក៏ទ្រង់ប្រោសឲ្យគេរកទាល់តែឃើញគាត់មកវិញនេះ ហេតុដូច្នេះ គាត់គង់ជីវិត

នេះដោយសារខ្ញុំនៅស្ងៀម ។ ថ្ងៃនេះព្រះបិតាខ្ញុំទ្រង់លើកលែងទោសឲ្យគាត់ទាំងអស់ដោយសារខ្ញុំអង្វរព្រះអង្គពេក ។ ឯស្តេចក៏មានព្រះហឫទ័យសន្តោសចង់ឲ្យខ្ញុំនឹងគាត់បានគ្នាជាប្តីប្រពន្ធដែរ ។ ឱព្រះនាង! បើយ៉ាងនេះគាត់ត្រូវព្រាត់ប្រាសពីខ្ញុំវិញឬយ៉ាងណា?" ។

ចំណែកខាងកូនស្រីមហាសេដ្ឋី គ្រាន់តែនិយាយថា "លុះកាលណារត់ផុតពីកំពង់ហើយ បុរសនេះមានគ្រោះថ្នាក់ដល់ស្លាប់ខ្លួន ព្រោះពួកកងក្រវែលដេញតាមជាប់ពីក្រោយ ។ គាត់ភិតភ័យតក់ស្លុតជាខ្លាំងណាស់ ហើយរត់ចូលមកក្នុងផ្ទះរបស់ខ្ញុំ ។ ឯឪពុកម្តាយរបស់ខ្ញុំក៏បានជួយយោងជីវិតដោយបានប្រើមធ្យោបាយមួយប្រពៃណាស់ រួចលោកបានរៀបការខ្ញុំឲ្យទៅបុរសនេះទៅ ។ ហេតុយ៉ាងនេះ គាត់នឹងត្រឡប់ទៅជាមិនមែនប្តីរបស់ខ្ញុំវិញឬយ៉ាងណា?" ។

ព្រះនាងខត្តិយានីធូដាម៉ាសារី លុះគិតយូរបន្តិចទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថា "ព្រះនាង! អស់ទាំងនាង! ចូរចាំស្តាប់សេចក្តីនេះ ខ្ញុំនឹងកាត់ឥឡូវនេះ" ។ រួចអ្នកទាំងអស់គ្នាក៏ឱនក្បាលចាំស្តាប់ ។

ព្រះនាងថា "នាងភរិយាទី ១ បានចងបុរសទៅលើក្បូន ហើយបានបណ្តែតចោលទៅតាមទឹក ។ ធ្វើយ៉ាងនេះក៏ដូចគ្នានឹងយករូបបុរសនោះទៅបូជាឬទៅកប់ក្នុងព្រះធរណីដែរ ។ ប៉ុន្តែថ្ងៃនេះអស្ចារ្យណាស់ បុរសនេះរស់ឡើងវិញ ។ ឯនាងគ្មានច្បាប់អ្វីនឹងបានបុរសនេះវិញទេ ។

ឯចំណែកខាងបុត្ររបស់ស្តេច បើសិនណាពួកកងត្រវែលចាប់បាន, គ្មានទឹកភ្លែកឯណា គ្មានសេចក្តីមេត្តាឯណា គ្មានពាក្យអង្វរឯណា គ្មានមុទុតាចិត្តឯណា អាចទប់នឹងការពិរោធស្តេចបានឡើយ នាងមុខជាខានជួបនឹងបុរសនេះរហូតមិនខាន ។ អាស្រ័យហេតុនេះ នាងគ្មានច្បាប់ត្រូវបានបុរសនេះវិញឡើយ ។ ពីព្រោះបុរសនេះមុខតែពីស្លាប់ បើសិនណាមាតាបិតារបស់នាងដែលត្រូវជាប្រពន្ធគេសព្វថ្ងៃនេះ មិនបានជួយដោយបានប្រើគំរិះនឹងឧបាយទាំងប៉ុន្មាននោះ ។ បើដូច្នេះគឺរូបនាងក្រោយបង្អស់នេះទេ ដែលត្រូវបានបុរសនេះដោយពេញច្បាប់ ។ សូមឲ្យនាងបានសុខជាមួយគ្នាដល់ផុតជីវិតរៀងខ្លួនទៅហោង" ។

លុះព្រះនាងខត្តិយានីមានព្រះបន្ទូលរួចហើយ អ្នកទាំងអស់គ្នាក្សាលសុខចិត្តរៀងខ្លួន ។

សុភានិងសង្ស្រារទាំងឡាយ ! អ្នកគោងមើលរឿងនេះឲ្យជាក់ ។

(មានត)

លុះតែមានគុណធម៌ ២ ប្រការក្នុងចិត្ត :

១ – សេចក្តីស្នេហាចំពោះមាតុភូមិ

២ – សេចក្តីព្យាយាមដោយមិនខ្លាចស្លាប់

ទើបរក្សាស្វ័យភាពបាន ។

យូរ.- អ៊ុន

រឿងសាមកុក

កណ្ឌទី ៣

អ្នកឧកញ៉ាវិបុលរាជសេនា នូ - កន ប្រែរៀបរៀង

(តមក)

> រឿងសាមកុកទុកជាយុទ្ធសាស្ត្រ
> អ្នករាជវៃឆ្លាសបើបានអាន
> នឹងបេះឧបាយកលបំណាន
> ទាំងមានសន្តានស្នេហាជាតិ ។

អង់អ៊ុនតបថា ខ្លួនអ្នកជាសែលី តាំងតុះជាសែតាំង នឹងរាប់ថាជាអាពុកកូនយ៉ាងម្ដេច, បើតាំងតុះរាប់អានអ្នកជាកូនប្រាកដ ចុះកាលកាន់ខ្លួនដេញកាប់នោះ តើនឹកថាជាកូនដែរឬទេ? ដែលអ្នកនឹងខ្លាចគេនិន្ទានោះមិនគួរទេ ។ លីប៉ោ បានស្ដាប់ស្រាប់តែភ្ញាក់គំនិតគិតឃើញឡើង ទើបឆ្លើយតបថា សេចក្ដីខនេះក៏បានតែលោករំលឹកទាន់ ខ្ញុំគ្មានដីវ័ននឹងគិតឃើញសោះ ។

អង់អ៊ុនគិតឃើញថា លីប៉ោ ប្រាកដជាប្រែចិត្តចេញពីតាំងតុះពិតណាស់ ក៏ដាស់សតិលីប៉ោថា សព្វថ្ងៃនេះតាំងតុះជាសត្រូវនឹងរាជសម្បត្តិ អ្នកក៏ល្មមដឹងច្បាស់ប្រាកដក្នុងចិត្តហើយ, ដែលអ្នកបានមកនៅធ្វើរាជការ

ជាមួយនឹងគាំងតុះនេះ ក៏មានសេចក្ដីគាប់ប្រសើរជាច្រើនដង តើគាំងតុះបានឲ្យបំណាច់រង្វាន់ឡើងយសស័ក្ដិជានាហ៊្មឺនតំណែងអ្វីខ្លះដែរឬទេ? បើអ្នកតាំងចិត្តសុចរិតត្រង់នឹងព្រះមហាក្សត្រជាម្ចាស់ផែនដីវិញ សូម្បីអ្នកនឹងយកចិត្តទុកដាក់ជួយទំនុកបំរុងផែនដីតែម្ដង គឺកំចាត់ពួកសត្រូវរាជ-សម្បត្តិចេញបាន អ្នកនឹងឡើងទៅជានាហ៊្មឺនធំមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះខ្ពង់ខ្ពស់ឧត្ដមជាប់គង់ព្រះរាជពង្សាវតារតទៅ ។

លីហ៊ោបានឮដូច្នោះ ក៏លុតជង្គង់គំនាប់អង់អ៊ុនហើយថា ខ្ញុំបាទនឹងសូមយកអាសាផែនដីសងសឹកសម្លាប់អាតាំងតុះចេញឲ្យបាន លោកកុំមានសេចក្ដីសង្ស័យនឹងខ្ញុំបាទឡើយ ។ អង់អ៊ុនតបថា អ្នកគិតទំនុកបំរុងដល់ផែនដីដូច្នេះ ក៏ជាការគាប់ប្រសើរហើយ តែក្រែងអ្នកនឹងខ្ញុំគិតរួមគំនិតគ្នាទៅមិនបានយូរ បែរជានាំគ្នាស្លាប់ចោលបង់ទៀតទៅវិញទេដឹង ! ។ លីហ៊ោទាញយកគ្រួមកចាក់កដៃ សម្រក់លោហិតដាក់ក្នុងពែងស្រា ហើយស្បថស្បានថា "បើខ្ញុំមិនបានសម្លាប់តាំងតុះចេញដូចពាក្យថានេះទេ សូមឲ្យទេវតាបណ្ដាលឲ្យអាវុធផ្សេងៗ ប្រហារខ្លួនខ្ញុំបាទឲ្យវិនាសចុះ" ហើយលើកពែងស្រានោះផឹកអស់ទៅ ។ អង់អ៊ុនឃើញដូច្នោះក៏ក្រោកឡើងគំនាប់លីហ៊ោហើយថា ពេលនេះព្រះមហាក្សត្រនឹងអាណាប្រជារាស្ត្របានសេចក្ដីសុខក្សេមក្សាន្តព្រោះសតិប្បញ្ញារបស់អ្នក បើអ្នកនឹងចាប់ផ្ដើមធ្វើការនេះវេលាណា ខ្ញុំនឹងពន្យល់ឲ្យដឹង ។ លីហ៊ោក៏លាអង់អ៊ុនត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញ ។

ចំណែកអង់អ៊ីនបង្គាប់ឲ្យហៅស៊ុនស៊ុយនឹងអ៊ុយអ៊ួនដែលជាទីប្រឹក្សាមកប្រាប់ហេតុ ដែលបានគិតនឹងលីប៉ោឲ្យសម្លាប់តាំងតុះ ។ អ៊ុយអ៊ួនជំរាបថា ព្រះចៅហៀនគេទ្រង់ព្រះឈ្មួននោះ តាំងតុះក៏បានដឹងច្បាស់ដែរ តែឥឡូវព្រះអាពាធធូរស្រាលបាន ២ ថ្ងៃហើយ តាំងតុះមិនទាន់បានដឹងដំណឹងនេះទេ បើដូច្នេះសូមលោករកអ្នកមានសតិប្បញ្ញាទៅអញ្ជើញតាំងតុះថា " មានព្រះរាជឱង្ការឲ្យហៅទៅគាល់នឹងបានប្រឹក្សារាជការជាធំ ", ហើយឲ្យតែងសំបុត្រសម្ងាត់ទៅឲ្យលីប៉ោ ជាសេចក្ដីព្រះតម្រាស់ ឲ្យលីប៉ោលើកទាហានទៅបង្កប់នៅទីស្ដេចចេញ បើតាំងតុះចូលមក ឲ្យមានសញ្ញាគ្នា ទើបការដែលគិតនោះនឹងធ្វើបានដោយស្រួល ។ ស៊ុនស៊ុយឆ្លើយថា ដែលគិតដូច្នេះក៏ត្រូវហើយ តែនឹងរកនរណាជាបំរើកាន់សំបុត្រព្រះតម្រាស់ចេញទៅដល់តាំងតុះនោះ? ។ អ៊ុយអ៊ួនតបថា លីស៊ុកធ្វើរាជការមានសេចក្ដីគាប់ប្រសើរល្អ តាំងតុះមិនបានពិតទូលឲ្យឡើងយសស័ក្តិឡើយ លីស៊ុកក៏មានសេចក្ដីទោមនស្សត្រូវចិត្តពន់ពេក បើឲ្យលីស៊ុកកាន់ព្រះតម្រាស់ទៅឲ្យ ប្រហែលតាំងតុះមិនមានសេចក្ដីសង្ស័យ ។ អង់អ៊ីនក៏យល់ព្រមតាមពាក្យលីស៊ុក ហើយឲ្យហៅលីប៉ោទៅជួប ហើយប្រាប់សេចក្ដីដែលប្រឹក្សាគ្នានោះឲ្យស្ដាប់គ្រប់ប្រការ ។ លីប៉ោយល់ព្រមហើយនិយាយថា លីស៊ុកនោះបានទៅនិយាយល្បួងបញ្ចុះបញ្ចូលខ្ញុំបាទកាលដែលនៅធ្វើការជាមួយគ្នានឹងតេងង៉ួន បើលីស៊ុក

មិនព្រមទៅ ហើយបែកការដែលយើងគិតនេះទៅថ្ងៃមុខ ខ្ញុំនឹងធានាសម្លាប់លីសុកចេញ ។ អង់អ៊ុននឹងលីប៉ោបង្គាប់ឲ្យទៅហៅលីសុកមកជួប ហើយលីប៉ោនិយាយថា កាលដែលខ្ញុំនៅទីងតេងង៉ួននោះ អ្នកបានទៅ-ល្បួងបញ្ចុះបញ្ចូលខ្ញុំ ។ សម្លាប់តេងង៉ួនយកក្បាលមកឲ្យតាំងតុ: ឥឡូវនេះខ្ញុំឃើញតាំងតុ:ធ្វើការអាក្រក់ក្បថផែនដី ទើបព្រមព្រៀងគ្នាគិតរំលាងតាំងតុ:ចេញវេលានេះ យើងត្រូវការប្រើអ្នកឲ្យកាន់ព្រះតម្រាស់ទៅហៅតាំងតុ:ឲ្យចូលមកគាល់ ហើយយើងនឹងសម្លាប់តាំងតុ:ចេញ តើអ្នកនឹងព្រមទៅឬមិនទៅ? ។

លីសុកបានស្តាប់ហើយឆ្លើយតបថា សព្វថ្ងៃនេះខ្ញុំគិតរកឧបាយនឹងសម្លាប់តាំងតុ:ជាដរាប តែថាខ្ញុំនៅអារម្ភព្រោះអ្នកជារូប ១ ចិត្ត ១ នឹងតាំងតុ: ទើបគិតធ្វើការនោះមិនបានសម្រេច ឥឡូវបើអ្នកប្រាកដជាប្រើខ្ញុំទៅហៅតាំងតុ:ឲ្យចូលមកគាល់ដោយឧបាយមែន ខ្ញុំមានសេចក្តីពេញចិត្តណាស់ សុំទទួលយកអាសាទៅហៅតាំងតុ:ឲ្យចូលមកបាន ។ ពេលនោះលីសុកយកព្រួញធ្នូមកកាច់ជា ២ កំណាត់ ហើយស្បថស្បាទតម្រង់ខ្លួនថា បើខ្ញុំមិនបានធ្វើតាមពាក្យប្តេជ្ញានេះទេ នឹងត្រឡប់នាំសេចក្តីនេះទៅបំបែកឲ្យតាំងតុ:ដឹងការណ៍វិញនោះ សូមឲ្យខ្លួនខ្ញុំដាច់ទៅជា ២ កំណាត់ដូចព្រួញដែលកាច់នេះចុះ ។ អង់អ៊ុនបានស្តាប់លីសុកនិយាយដូច្នោះគំអស់សេចក្តីសង្ស័យ ហើយបែរជាមានសេចក្តីត្រេកអរជាពន្លឹក ទើប-

ក្រោកឡើងគំនាប់លីសុកហើយថា អ្នកតាំងចិត្តសុចរិតត្រង់នឹងផែនដី ដូច្នេះ បើសម្រេចសេចក្តីប្រាថ្នាកាលណា អ្នកនឹងបានជានាហ្មឺនធំតទៅ ។

លុះដល់ព្រឹកឡើង អង់អ៊ុនតែងសំបុត្រព្រះតម្រាស់ ហើយឲ្យកេណ្ឌទាហានសេះ ២០ ប្រគល់ឲ្យលីសុកៗ ក៏ចេញទៅដល់ទីក្រុងថ្មី, ទាហានម្នាក់នាំយកសេចក្តីជំរាបតាំងគុៈៗ បានដឹងចេញមកទទួលព្រះតម្រាស់ ហើយនាំលីសុកចូលទៅក្នុងក្រុងថ្មី ។ លីសុកជំរាបតាំងគុៈថា ឥឡូវនេះព្រះចៅហៀនតេទ្រង់ព្រះឈួនជាទម្ងន់ នឹងរកអ្នកឯណានិយាយការរាជការគ្មាន នាហ្មឺនទាំងពួងប្រែក្បាគ្នាយល់ព្រមឲ្យមកអញ្ជើញមហាឧបរាជចូលទៅនឹងប្រគល់ជូនរាជសម្បត្តិ ។ តាំងគុៈសួរលីសុកថា ដែលនាហ្មឺនទាំងពួងប្រែក្បាគ្នាដូច្នេះ អ្នកបានឮអង់អ៊ុននិយាយដូចម្តេចខ្លះ ។ លីសុកឆ្លើយថា ដែលនឹងប្រគល់រាជការទៅរាជសម្បត្តិជូនដល់លោកនេះ អង់អ៊ុនជាដើមគំនិតស្នើនឹងមន្ត្រីទាំងពួងៗ ក៏យល់ព្រម ឥឡូវនេះអង់អ៊ុនចាត់ចែងត្រាសម្រាប់រាជ្យទុកជូនលោកជាស្រេចហើយ ។ តាំងគុៈបានស្តាប់ដូច្នោះ ក៏មានចិត្តសោមនស្សហើយប្រាប់លីសុកថា កាលពីយប់មិញយើងមានសុបិននិមិត្តឃើញថា មានសត្វមករ ១ មករុំព័ទ្ធជុំវិញខ្លួនយើង ដល់ព្រឹកឡើងស្រាប់តែមានដំណឹងនេះមកដល់យើង បើដូច្នេះចាំយើងនឹងទៅស្រុកក្រុង ដែលអ្នកបានកាន់ព្រះតម្រាស់មកនេះ យើងក៏មានសេចក្តីត្រេកអរណាស់ហើយ បើបានរាជសម្បត្តិពិតប្រាកដ

មែន យើងនឹងតាំងអ្នកឲ្យធ្វើជានាហ្មឺនធំ គឺទីអគ្គមហាសេនា ។ លីសុក ធ្វើហាក់ដូចជាទទួលប្រសាសន៍តាំងតុៈជាប្រាកដណាស់ ទើបបង្គាប់ឲ្យ លីឈុយ គុយគី គៀវបេ នឹងហួនគៀវ កេណ្ឌកងសេនាទាហានបាន ៣ ពាន់ឲ្យទៅរក្សាក្រុងថ្មី ។ ឯតាំងតុៈចូលទៅរកមាតាហើយជំរាបថា ឥឡូវនេះខ្ញុំនឹងទៅទទួលរាជសម្បត្តិហើយ អ្នកម្តាយមុខជានឹងបានជា ហងថៃហ៊ូ គឺជាសម្តេចព្រះវររាជជននី ។ មាតាតបថា ខ្លួនម្តាយក៏ ចាស់ជរាអាយុដល់ ៩០ ឆ្នាំហើយ ម្តាយបានពឹងបុណ្យកូនក៏ល្មមបាន សេចក្តីសុខប៉ុណ្ណោះហើយ ពេលនេះមាតាមានសេចក្តីពិការក្នុងចិត្ត ណាស់ ព្រោះចេះតែកម្រើកញ័រខ្លួនទាំងសព្វាង្គកាយ ហើយក្នុងចិត្ត ក៏ចេះតែភ្ញាក់តក់ស្លុតមកជាច្រើនវេលាហើយ បើកូននឹងចូលទៅក្រុង នោះ ត្រូវគិតប្រយ័ត្នរាំងខ្លួនឲ្យល្អកុំធ្វេសប្រហែស ។

តាំងតុៈតបថា "ដែលអ្នកម្តាយមានអាពាធក្នុងខ្លួននោះ ព្រោះបុណ្យ កូននឹងដល់ហើយ បានជាបណ្តាលឲ្យកើតមានអាពាធដូច្នេះ" ហើយលា មាតាចូលទៅរកនាងគៀវសៀន ហើយនិយាយដំណាលសេចក្តីទាំងនោះ ឲ្យនាងស្តាប់ថា បើយើងបានគ្រងរាជសម្បត្តិវេលាណា យើងនឹងលើក នាងឲ្យធ្វើជាអគ្គមហេសីខាងឆ្វេង ។ នាងគៀវសៀនបានស្តាប់ក៏គិតឃើញ ថា ប្រហែលជានាហ្មឺនទាំងពួងឲ្យមកនិយាយដូច្នេះ ប្រាថ្នានឹងសម្លាប់ ភាំងតុៈជាប្រាកដ ។ នាងគៀវសៀនគំនាប់ហើយធ្វើជាអរពេះពយុ ។

តាំងតុះឲ្យរៀបចាត់ចែងសេនាទាហាន ហើយឡើងជិះរថលើកក្បួនហែ ចេញទៅតាមផ្លូវប្រមាណបាន ៣០ សិន ភ្លៅរថដែលតាំងតុះជិះនោះបាក់ដាច់ជា ២ ចំណែក, តាំងតុះឡើងជិះសេះតទៅទៀតបានប្រមាណ ១០០-សិន ស្រាប់តែសេះផ្អើលដាច់បង្ហៀរអំពីដៃ ។ តាំងតុះងាកមកសួរលីសុកថា ដែលបាក់ភ្លៅរថនឹងសេះផ្អើលដាច់បង្ហៀរដូច្នេះ អ្នកយល់ឃើញថាល្អឬអាក្រក់ប្រការម្តេច? ។ លីសុកជំរាបថា ដែលកើតហេតុទាំងពីរនេះ ជាបុព្វហេតុត្រូវមហាឧបាដនឹងបានគ្រងរាជសម្បត្តិ ហើយនឹងបានទ្រង់រថប្រដាប់ដោយគ្រឿងចម្លាក់របនា ព្រមទាំងសេះព្រះទីនាំង ។ តាំងតុះបានស្តាប់ក៏ជឿជាក់ក្នុងចិត្ត ព្រោះមិនបានដឹងកលឧបាយដោយប្រការផ្សេងៗ លុះទៅដល់ទ្វារក្រុង បណ្តានាហ៉ឺនតូច-ធំចេញទៅគំនាប់ទទួលតាំងតុះឈូរឆរ ។ ឯលីយូមានជម្ងឺឈឺមិនសប្បាយមិនបានចេញទៅទទួល ។ តាំងតុះក៏ចូលទៅក្នុងទីលំនៅរបស់ខ្លួន; ពេលនោះលីប៉ោក៏ឈរគំនាប់តាំងតុះៗនិយាយថា បើយើងបានរាជសម្បត្តិយើងនឹងតាំងអ្នកឲ្យធ្វើជាធំត្រួតសេនាទាហានទាំងអស់ ។ លីប៉ោធ្វើជាត្រេកអរទទួលពាក្យតាំងតុះ ហើយលាថយមកវិញ ។

លុះដល់ពេលយប់ក្នុងខែមិគសិរ ពួកកូនក្មេងអ្នកស្រុក ៣០ នាក់បបួលគ្នាទៅលេងមុខផ្ទះតាំងតុះ ហើយច្រៀងរាយទំនុកថា «ស្មៅទាំងអស់មានស្លឹកខៀវស្រស់ ដុះលេចឡើងមិនបានយូរប៉ុន្មាន ៩ ឬ ១០ ថ្ងៃ

ក៏នឹងស្លាប់" ។ តាំងគុះបានឮសំឡេងក្ងងព្រៀងដូចគេយំ ក៏សម្ងំចាំស្ដាប់ នឹកប្លែកក្នុងចិត្តណាស់ ទើបឲ្យហៅលីសុកទៅសួរថា ដែលក្ងងព្រៀងឮសំឡេងរហៀងដូចយំនេះតើ អ្នកនឹងយល់ឃើញប្រការម្ដេច? ។ លីសុកតបថា សំឡេងក្ងងដូច្នេះជាបុព្វនិមិត្តរបស់លោកធំវិសេសណាស់ ព្រោះសែឡេវនឹងសាបសូន្យហើយសែតាំងនឹងរុងរឿងតទៅ ។ តាំងគុះក៏មានសេចក្ដីត្រេកអរណាស់ លុះដល់ព្រឹកឡើងក៏តែងខ្លួនពេញយស ហើយឡើងរថនឹងចូលទៅក្នុងព្រះរាជវាំង ។

លុះទៅដល់កណ្ដាលផ្លូវ ទទួលជួបនឹងតួយិន ១ នោះពាក់អាវខៀវម្លូកស ដៃកាន់ឈើច្រត់ ហើយយកសំពត់ស្ដើងប្រវែង ៨ ហត្ថចងធ្វើទង់ មានអក្សរនៅដើមទង់ ១ តួថា "ទៅ" ចុងទង់ ១ តួថា "ទៅ" ទាំង ២ តួនោះផ្សំគ្នាហៅថា "លី" ប្រែថា "សែលី" ។ សំពត់សនោះភាសាចិនហៅថា "ប៉ោ" ។ ប្រស្នាដែលតួយិនធ្វើនេះបានសេចក្ដីថា លីប៉ោនឹងសម្លាប់តាំងគុះ ។ ឯតាំងគុះមិនយល់សេចក្ដីក្នុងប្រស្នានោះ ក៏មានសេចក្ដីសង្ស័យទើបសួរលីសុកថា ដែលតួយិនធ្វើដូច្នេះ តើអ្នកណានឹងយល់ឃើញដូចម្ដេច? ។ លីសុកដឹងច្បាស់ក្នុងប្រស្នាតែក្លែងប្រាប់តាំងគុះថា: 'តួយិនធ្វើដូច្នេះព្រោះខួបចរិតទេ នឹងកាន់យកថាល្អឬអាក្រក់នោះមិនបាន" ហើយលីសុកក៏ប្រើទាហានបណ្ដេញតួយិនចេញឆ្ងាយពីផ្លូវ ។ លុះតាំងគុះចូលទៅដល់ទ្វាររាំង, លីសុកប្រើឧបាយ ឲ្យតាំងគុះឃាត់

ទាហានរុកខាងក្រៅ, ហើយលីសុកនាំរថតាំងតុះចូលទៅក្នុងកំផាំងពីទីគាល់ ៗ តាំងតុះក្រឡេកឃើញនាហ៊ឺនកាន់គ្រឿងឈរជំរៀបគ្នា ក៏មានសេចក្តីភ័យបារម្ភ ហើយសួរលីសុកថា ហេតុដូចម្តេចបានជាពួកនាហ៊ឺនឈរកាន់គ្រឿងដូច្នេះ? ៗ លីសុកមិនបានតបសោះ បង្ខំឲ្យបររថចូលទៅក្នុងទីព្រះរាជពេងរម្យ ៗ

អង់អ៊ីនឃើញដូច្នោះ ក៏ស្រែកប្រកាសថា សត្រូវរាជសម្បត្តិមកដល់ហើយ ចុះទាហានយើងហេតុម្តេចក៏មិនពិឃាដបង់ទៅ? ៗ ឯទាហានដែលបង្កប់នៅទីនោះ ក៏ស្ទុះស្រែចេញមកយកកទ្ធួនចាក់តាំងតុះៗក៏ក្រាបនៅក្នុងរថ ហើយស្រែកហៅលីប៉ៅឲ្យជួយ ៗ លីប៉ៅស្ទុះចេញមកហើយស្រែកថា ខ្ញុំជាសត្រូវរាជសម្បត្តិ ហេតុម្តេចស្រែកឲ្យយើងជួយ" ថា ហើយក៏យកកទ្ធួនចាក់ត្រូវត្រង់កតាំងតុះធ្លាក់ពីលើរថស្លាប់ ៗ លីសុកក៏កាត់ក្បាលតាំងតុះហើយស្រែកប្រកាសថា អាសត្រូវរាជសម្បត្តិស្លាប់ហើយ ៗ បណ្តានាហ៊ឺនតូច ធំទាំងអស់ដល់បានឃើញដូច្នោះ ក៏មានចិត្តត្រេកអរគ្រប់គ្នា ៗ លីប៉ៅស្រែកថា ដែលតាំងតុះធ្វើការអាក្រក់ដូច្នេះព្រោះស្តាប់ពាក្យលីយូ នរណានឹងអាចយកអាសាទៅចាប់លីយូឲ្យយើងបាន ៗ លីសុកឆ្លើយទទួលយកអាសា ហើយក៏នាំទាហានទៅព័ទ្ធចាប់លីយូនឹងពួកបក្សបងប្អូនមកទាំងអស់ ៗ អង់អ៊ីនបង្គាប់ឲ្យនាំបុត្រភរិយានឹងបក្សពួកព្រមទាំងខ្លួនលីយូទៅសម្លាប់គ្មានសល់ ៗ សម័យនោះ

អាណាប្រជានុរាស្ត្រទាំងពួងក្នុងទីក្រុង ដែលមានចិត្តស្អប់តាំងតុះបបួលគ្នាទៅជេរប្រទេចខ្មោច ហើយយកដៃចង្អុលត្បុកក្បាលខ្លះ យកជើងធាក់ប្រឹខ្លះ ទាល់តែសពនោះខ្ទេចខ្ទីពុះពោះទៅ ។ អងអ៊ុនបានឲ្យនាំសពនោះទៅបោះចោលក្រៅព្រំខែត្រ ដោតក្បាលផ្កាលទុកត្រង់ផ្លូវបែកឲ្យមានមនុស្សនៅចាំរក្សា ។ ឯអ្នកចាំនោះវះពន្ទះយកសាច់សពតាំងតុះចេញ ហើយដាក់ប្រឆេះប្រេងក្នុងលលាដ៍ក្បាល យកភ្លើងអុជដុសតាងចង្កៀងរៀងរាល់ថ្ងៃទៅ ។

ចំណែកអងអ៊ុនឲ្យលីចៅ លីសុក ទឹងហាងហូគោ ទាំង ៣ នាយនេះលើកទាហាន ៤ មុឺន ទៅសម្លាប់បក្សពួកតាំងតុះឯស្រុកក្រុងថ្មីទាំងប្រុស ទាំងស្រីអស់គ្មានសល់ ហើយរឹបយកទ្រព្យរបស់នាំមកដាក់ឃ្លាំងៗ ឯលីឈុយ គុយគី ទៀវចេទឹងហ្វូនតៀវ ដែលតាំងតុះឲ្យនៅរក្សាស្រុកក្រុងថ្មី កាលដឹងសេចក្តីដូច្នោះហើយ ក៏នាំទាហាន ៣ ពាន់រត់ទៅនៅស្រុកសៀងសៃ ។

កាលលីចៅ លីសុក ហាងហូកោ សម្លាប់បក្សពួកតាំងតុះទឹងមាតាសាច់ញាតិអស់ហើយ លីចៅក៏ចូលទៅយកនាងតៀវសៀនមកទុកនឹងខ្លួន ។ ឯពួកស្រី ៨០០ នាក់ក៏ចាត់ឲ្យមាតាបិតានាំយកខ្លួនទាំងអស់ទៅវិញ ។ បណ្តាទ្រព្យរបស់ទាំងប៉ុន្មានក៏ឲ្យទាហានដឹកជញ្ជូនដាក់រទេះនាំទៅឲ្យអងអ៊ុនក្នុងទីក្រុង ។ អងអ៊ុនក៏យករបស់ទាំងនោះចែករំលែក

ឲ្យទាហានទាំងពួងតាមសមគួរ ហើយប្រជុំអស់នាហ្មឺនមុខមន្ត្រីតូចធំប្រឹក្សាថា "ឥឡូវនេះ សត្រូវរាជសម្បត្តិស្លាប់បាត់អស់ហើយ ផែនដីក៏បានសេចក្ដីសុខក្សេមក្សាន្ត យើងត្រូវបបួលគ្នាលេងឲ្យសប្បាយចុះ" ថាហើយចាត់ចែងរៀបលៀងភោជនាហារនាហ្មឺនទាំងពួង ។

ពេលនោះមានបំរើមកប្រាប់អង់អ៊ុនថា មាននាហ្មឺនម្នាក់ឈ្មោះសួយ៉ុង មកអង្គុយយំស្រណោះខ្មោចតាំងតុ: ។ អង់អ៊ុនខឹងណាស់ឲ្យទាហានទៅចាប់យកខ្លួនមកសួរពិចារណាថា ហេតុអ្វីខ្លួនជានាហ្មឺនក្នុងរាជការមកសោកាអាឡោះអាល័យតាំងតុ: ក្រែងខ្លួនចូលគំនិតនឹងតាំងតុ: ជាសត្រូវរាជសម្បត្តិឬ? ។ សួយ៉ុងគំនាប់ហើយឆ្លើយថា ខ្ញុំបាទនឹងបានចូលគំនិតដោយគិតខុសដូច្នោះក៏ទេ តែបានជាមកយំសោកស្រណោះនោះពីព្រោះនឹករលឹកដល់គុណតាំងតុ: ដែលបានយកខ្លួនខ្ញុំបាទមកធ្វើជានា-ហ្មឺនក្នុងរាជការ ទោសខ្ញុំបាទខុសត្រង់នេះសូមជីវិតនៅឲ្យរស់នឹងបានជួយធ្វើរាជការរក្សាផែនដីតទៅ ។ នាហ្មឺនទាំងពួងដែលបានស្គាល់ជាសួយ៉ុងទៀងត្រង់សុចរិត ក៏បបួលគ្នាសុំទោសទាំងអស់ ។ មាឃិតទុនខ្សឹបអង់អ៊ុនថា សួយ៉ុងនេះជាមនុស្សសុចរិតពិតត្រង់ណាស់ តំរេះប្រាជ្ញាក៏មានៗ មនុស្សរាប់អានស្រឡាញ់ក៏ច្រើន ទោសដែលល្មើសនោះ បើនឹងសម្លាប់ចេញក៏គួរ តែថាក្រែងបណ្ដារាស្ត្រនឹងមានពាក្យគរហានិន្ទា ។ អង់អ៊ុនតបថា ស្រុកទេសកើតចលាចលទើបនឹងស្ងប់រាបទាបក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រះចៅ

ហៀនគេក៏នៅទ្រង់ព្រះកុមារណាស់ ទោះបីស្វយ៉ុងជាមនុស្សមានសតិ-ប្បញ្ញាក៏ពិត តែខ្ញុំមិនត្រូវការនឹងយកឲ្យធ្វើជានាហ្មឺនទីប្រឹក្សាយើងបានទេ ដោយហេតុថា បើយើងនឹងបណ្ដោយឲ្យមនុស្សធ្វើល្មើសនឹងព្រះរាជ-សម្បត្តិហើយបេះតែលើកទោសទៅនោះ ច្បាប់សម្រាប់ផែនដីនឹងត្រឡប់ត្រឡិនខូចទៅ ៗ ម៉ាយិតបានឮដូច្នោះ ក៏ថយចេញទៅហើយនិយាយនឹងនាហ្មឺនទាំងពួងថា ធម្មតាផែនដីទីមួយៗបើមិនរកមនុស្សជាអ្នកមានសតិប្បញ្ញាទុកទេ ប្រទេសនោះក៏មិនឋិតថេរបេរកាលតទៅទៀតបាន ៗ

គ្រានោះ អង់អ៊ុនបង្គាប់ឲ្យចាប់យកខ្លួនស្វយ៉ុងទៅដាក់គុក ហើយលបបង្គាប់ឲ្យនាយកូឃុំដាក់ច្រវាក់ខ្នោះឃ្នាបរឹតរួតត្រាតែស្លាប់ ៗ បណ្ដានាហ្មឺនទាំងអស់ដែលបានដឹងថាស្វយ៉ុងស្លាប់ហើយក៏មានសេចក្ដីបរិទេវនាការគ្រប់គ្នា ៗ

(មានត)

រស់ដូចស្លាប់

បើមាតុប្រទេសធ្លាក់ចុះទៅកាន់ទាសភាព
តើយើងដែលរស់នៅមានប្រយោជន៍អ្វី?

យូរ-អ៊ុន

ព្រះរាជពង្សាវតារប្រទេសកម្ពុជា

ភាគទី ២

សម័យនគរធំ

អ្នកឧកញ៉ាទេពពិទូរ ឈឹម-ក្រសេម រៀបរៀង

(តមក)

ព្រះអង្គមានព្រះអគ្គមហេសី ព្រះនាមដូចម្ដេចមិនប្រាកដ, ប្រាកដតែថា ព្រះអង្គមានព្រះរាជធីតាច្បង ១ អង្គ ព្រះនាម "នរេន្ទ្រលក្ស្មី" មានព្រះរាជស្វាមីព្រះនាម "ក្សត្រិន្ទ្រាទិត្យ" ត្រូវជាព្រះអនុជនៃព្រះហិរណ្យវរ្ម័ន ។ មានព្រះរាជឱរស ១ អង្គព្រះនាមព្រះមហេន្ទ្រាទិត្យ ។ មានព្រះរាជជាយាព្រះនាម "រាជបតិន្ទ្រលក្ស្មី" តែមិនបានដឹងច្បាស់ថា ជាធីតាក្សត្រិយ៍អង្គណាទេ ។

មានបញ្ហាថាៈ — ព្រះធរណេន្ទ្រវរ្ម័ន ជាព្រះជេដ្ឋា គួរតែបានសោយរាជសម្បត្តិមុនព្រះបាទជយវរ្ម័ន ដ៏ជាព្រះអនុជ, នេះហេតុម្ដេចព្រះអនុជបានសោយរាជ្យមុនព្រះរៀមទៅវិញ? ។ មានបរិហារថាៈ ការសោយរាជ្យរបស់ព្រះបាទជយវរ្ម័នទី ៦ នោះ មិនបានប្រព្រឹត្តទៅតាមលំដាប់នៃច្បាប់រាជសន្តតិវង្សទេ គឺក្នុងពេលនោះ មានការណ៍បះបោរក្នុងនគរ, ព្រះបាទជយវរ្ម័នទី ៦ ស្ដេចចេញក្រាបទាល់តែកបទាបទៅវិញ, ដូច្នេះរាជសម្បត្តិទើបបានទៅព្រះអង្គដូចពោលមក, កាលទ្រង់សោយ

ទិវង្គតហើយ គ្មានព្រះរាជឱរសនឹងទទួលរាជសម្បត្តិស្នង គេទើបអញ្ជើញព្រះជេដ្ឋាធិរាជដែលជាព្រះរាជវង្សជាន់ខ្ពស់ ឲ្យទទួលគ្រងរាជសម្បត្តិតមកៗ

ការផែនដី :– ព្រះបាទធរណេន្ទ្រវរ័ន្ទទី ១ ទ្រង់ទទួលគ្រងរាជសម្បត្តិក្នុងវ័យជរាណាស់ទៅហើយ ៗ តាមប្រក្រតីអំពីដើមមក ទ្រង់មានកិរិយាសុភាពជាសប្បុរស សព្វព្រះរាជហឫទ័យនិពន្ធពាក្យកាព្យ តែពាក្យកាព្យរបស់ព្រះអង្គទាំងប៉ុន្មាននោះ មិនបានប្រាកដមាននៅមកដល់វេលានេះទេ ៗ មកក្នុងបច្ឆិមវ័យនេះព្រះរាជហឫទ័យរបស់ព្រះអង្គដេកដួលទៅតែក្នុងផ្លូវធម៌ ៗ ការផែនដី ទ្រង់គ្រាន់តែថ្ងូបទុក មិនឲ្យលិចលង់ទៅហួសពេក, ការកសាងរបស់សំខាន់ៗ ដែលព្រះមហាក្សត្រិយ៍មុនៗ ធ្លាប់ធ្វើមក នឹងការកម្រាបពួកបះបោរនៅតាមបច្ចន្តរដ្ឋ ដូចយ៉ាងពួកថៃតាំងឥស្សរភាពនៅយានកជៀងសែននោះ ទ្រង់មិនបានសំដែងស្នាព្រះហស្តទុកទេ ប្រាកដតែថា ទ្រង់បានបន្ធូរបន្ថយដំឡៃមុខពន្ធដារក្នុងព្រះនគរឲ្យតិចចុះ ជាហេតុឲ្យធូរស្រាលដល់បណ្តាពស្រ្តអ្នកត្រូវបង់ពន្ធ ដោយអំណាចសេចក្តីសប្បុរសរបស់ព្រះអង្គ ៗ

ព្រះបាទធរណេន្ទ្រវរ័ន្ទទី ១ ស្តេចស្ថិតនៅក្នុងរាជសម្បត្តិបានតែត្រឹម ៥ ឆ្នាំក៏ស្តេចសោយទិវង្គតទៅតាមយថាកម្ម, រាជបណ្ឌិតថ្វាយព្រះនាមព្រះបរមសពថា "ព្រះបាទបរមនិស្កលបទ" ៗ

ព្រះចាន់ស្សរាជ ទី ២

ព. ស. ១៦៥៦ - ១៦៥៨, គ. ស. ១១១៣ - ១១៤៥ (១)

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍អង្គនេះ ជាព្រះឱរសព្រះក្សត្រិន្រ្ទាទិត្យ (ដែលជាប់តំណវង្សមកអំពីព្រះហិរណ្យវរ្ម័ន) នឹងព្រះនាងនរេន្រ្ទលក្ស៊ី (ដ៏ជាព្រះរាជធីតាព្រះបាទធរណេន្រ្ទវរ្ម័នទី ១), ទ្រង់មានព្រះរូបឆោមល្អ ជាមជ្ឈិមបុរស ព្រះបរមរូបរបស់ព្រះអង្គ គេបានសាងទុកនៅព្រះវេៀង ប្រាសាទនគរវត្តបែកខាងត្បូង នៅដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ក្រោយដែលព្រះបាទធរណេន្រ្ទវរ្ម័នទី ១ សោយទិវង្គតហើយ ប្រទេសកម្ពុជាបែកជា ២ ដោយមានព្រះរាជវង្ស ២ អង្គ ឬ ២ ពួក រំពាទដណ្តើមរាជសម្បត្តិគ្នា តែមិនប្រាកដព្រះនាមដូចម្តេច ។ គ្រានោះព្រះស្សរាជ ទ្រង់នៅក្នុងបឋមវ័យ (កំឡោះ) តែជាអ្នកមានព្រះប្រីជាឆ្លាតវាងវៃ ទ្រង់យល់ហេតុផលបានវែងឆ្ងាយ ទ្រង់ព្រះចិន្តាថា បើនឹងបណ្តោយឲ្យសង្រ្គាមកើតនៅក្នុងព្រះនគរដូច្នេះទៅ មិនយូរប៉ុន្មានទេមុខជានឹងមានប្រទេសដទៃ ដែលមានឥទ្ធិពលដូចយ៉ាងចាម្ប៉ាជាដើម លើកទ័ពមកសង្រ្គ្រាបយកផ្ទួនទៀតជាមិនខាន ដូចដែលធ្លាប់ប្រាកដមានក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រមុនៗ នេះមកហើយ ។ លំដាប់នោះ ព្រះអង្គក៏រួបរួមកងទ័ពមួយ

---

១ សាស្ត្រាចារ្យ ហ្សក ស៊ីដេស សរសេរថា ព្រះមហាក្សត្រិយ៍អង្គនេះ សោយរាជ្យពីក្នុងឆ្នាំ ១១១៣ ដល់ ១១៥០ រួមជា ៥១ ឆ្នាំ ។

ផ្នែកទៀតជាពួកទី ៣ នៅកំមណ្ឌរៈ ហើយទ្រង់លើកទៅវាយក្សត្រិយ៍អ្នកបះបោរទាំង ២ ពួក ទាល់តែបរាជ័យរកបទៅ ទើបទ្រង់ឡើងគ្រងពិភពផែនដីតមក មានព្រះបរមនាមថា "សូរ្យវ័ន្ត" ឬ "ស្រីសូរ្យវ័ន្ត" រាប់ជាទី ២ ស្ដេចគង់នៅក្រុងស្រីយសោធរបុរៈ ។ ព្រះអគ្គមហេសីប្រហែលជាទ្រង់មានដែរតាមរាជប្រវេណី តែព្រះនាមដូចម្ដេចមិនប្រាកដក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ ឯព្រះរាជឱរសព្រះរាជធីតាប្រហែលជាគ្មានទេ ទើបមិនប្រាកដក្នុងពេលដែលព្រះអង្គសោយទិវង្គត ។

ការផែនដី: – ព្រះបាទសូរ្យវ័ន្តក្រោយដែលទ្រង់បានឡើងគ្រងពិភពហើយក្នុងរវាង ៣ - ៤ ឆ្នាំនោះ ទ្រង់ក៏បានចាត់ការគ្រប់គ្រងផ្នែកមធ្យមរដ្ឋឲ្យបានរៀបរយតាមដើម និងទ្រង់ចាត់ការកសាងគ្រឿងអាវុធយុទ្ធភណ្ឌ និងបង្ហាត់សេនាទាហានទុកជាយ៉ាងច្រើនសម្រាប់ការពារប្រទេសកុំឲ្យមានការណ៍បះបោរដូចក្នុងរដ្ឋកាលមុនៗ នេះទៀត ។

និយាយពីពួកសៀមដែលមានព្រះព្រហ្មរាជជាប្រមុខនោះ មកក្នុងឆ្នាំ ព. ស. ១៦៦០ ប្រហែលជាគិតថា ព្រះបាទសូរ្យវ័ន្តទី ២ ដែលទើបសោយរាជ្យថ្មី គង់ទន់ខ្សោយបែបយ៉ាងព្រះបាទធរណិន្ទ្រវ័ន្តទី ១ ទើបរួបរួមទ័ពបានប្រហែល ៨០.០០០ នាក់ លើកចុះមកសង្កត់សង្កិនពួករាស្ត្រខ្មែរនៅតាមជាយព្រះរាជអាណាចក្រភាគខាងលិច ហើយលុកចូលមកដល់នគរកំពែងពេជ្រ ដែលមានមហាឧបរាជខ្មែរព្រះនាម

"ព្រះពមកជ" ឈរគ្រប់គ្រងនៅទីនោះ ដោយព្រះពមកជមិនដឹងខ្លួនជាមុន ៗ កាលលើកទ័ពទៅដល់ជាយក្រុងកំពេងពេជ្រ ព្រះព្រហ្មកជ ក៏ចូលទៅជួបនឹងព្រះពមកជ ទទួលក្រឡេកទៅឃើញព្រះកែវមរកតនៅក្នុងព្រះវិហារក្នុងក្រុងនោះក៏ទូលសុំយកទៅ ព្រះពមកជទើសទាល់ ក៏លើកឲ្យទៅទាំងមិនសុំគ្រ ៗ ព្រះព្រហ្មកជកាលបានព្រះកែវមរកតទៅហើយក៏គិតព្រួយបារម្ភក្រែងខ្មែរលើកទ័ពទៅដណ្ដើមយកមកវិញ ទើបគិតធ្វើឧបាយក្រឡៃព្រះកែវមរកតបំបាត់ដានកុំឲ្យខ្មែរឃើញ គឺយកបាយអមកបូកស្រោបព្រះកែវមរកត ឲ្យមើលឃើញហាក់ដូចជាព្រះពុទ្ធរូបធម្មតា ហើយយកទៅលាក់ទុកយ៉ាងគត់មត់ ៗ

រឿងសៀមតាំងឥស្សរភាពនៅក្នុងខែត្រខ័ណ្ឌនៃព្រះរាជអាណាចក្រនោះ មិនបានផុតទៅអំពីព្រះកាណ៌របស់ព្រះបាទសូរ្យវ័ន្តទេ កាលទ្រង់ជ្រាបហើយ ក៏ត្រាស់ឲ្យកងទ័ពលើកទៅក្រមាប់ពួកសៀមនោះ ឲ្យត្រឡប់នៅក្រោមម្លប់ព្រះបរមពោធិសម្ភារដូចដើមវិញ ៗ សៀមគោងនៅក្រោមអាណាខ្មែរតមកទៀត ដរាបដល់សតវត្សទី ១៨ ទើបអាចតាំងឥស្សរភាពបាន ដូចជានឹងមានពោលក្នុងវេលៈតទៅ ៗ

ឯព្រះកែវមរកតមិនបានត្រឡប់មកនគរវិញ នៅកប់បាត់ក្នុងស្រុកយោនកជៀងសែនតមក ៗ ការដែលមិនបានត្រឡប់មកវិញ ប្រហែលជាដោយហេតុព្រះបាទសូរ្យវ័ន្តទី ២ ទ្រង់និយមកាប់អានលទ្ធិវៃស្ណវ: ៗ

រឿងព្រះកែវមរកត ទើបមិនបានមកដំណាក់ក្នុងព្រះរាជហឫទ័យប៉ុន្មាន មុខ គួរឲ្យស្ដាយ ៗ

ក្នុងឆ្នាំ ព.ស. ១៦៦០ ក្រោយដែលទ្រង់សោយរាជ្យបាន ៤ ឆ្នាំ បានស្ដេចតែងរាជទូត ឲ្យនាំរាជសារទៅសូមចងសម្ពន្ធមេត្រីភាពនឹងប្រទេសចិន ហើយនឹងប្រទេសចាម្ប៍ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ក្នុងផ្លូវរដ្ឋប-សាសនោបាយ ៗ ប្រទេសទាំងពីរនេះ ក៏ព្រមទទួលសម្ពន្ធមេត្រីភាពផងដោយរីករាយ ហើយតែងរាជទូតឲ្យនាំរាជសារមកតបវិញតាមសមគួរ ៗ ប្រទេសកម្ពុជាបានចងសម្ពន្ធមេត្រីភាពនឹងប្រទេសចិន រាប់ជាគ្រាទី ៧ ក្នុងរដ្ឋកាលនេះ ៗ

ចំណែកឯប្រទេសចាម្ប៍ សូម្បីមានព្រំប្រទល់ជាប់គ្នានឹងប្រទេសកម្ពុជាជាយ៉ាងវែង តែក៏មិនបានជាមិត្រជិតដិតគ្នាប៉ុន្មាន ច្រើនតែជាអរិនឹងគ្នាតាំងអំពីដើមមក ទើបតែនឹងមកប្រាកដក្នុងរដ្ឋកាលនេះថា បានចងមេត្រីភាពនឹងគ្នា តែនេះក៏ដោយកុសលោបាយរបស់ព្រះបាទសូរ្យវរ្ម័ន ដូចជានឹងមានប្រាកដទៅខាងក្រោយ ៗ

កាលចងសម្ពន្ធមេត្រីភាពហើយ ទ្រង់បានលើកទ័ពហ្លួង សឹងមានសេនាដំរីជាយ៉ាងច្រើន ទៅវាយប្រទេសកៅជី (យួន) ដែលបេះតែរុករានទន្ទ្រានយកជាយព្រះរាជអាណាខេត្តខ្មែរ រ៉ែកខាងលើជាញឹកញយ ៗ កាលកងទ័ពខ្មែរលើកទៅដល់ ទ័ពយួនក៏លើកចេញមកច្បាំងត

ទល់ តែទប់ឥទ្ធិពលកងទ័ពខ្មែរពុំបាន កងទ័ពខ្មែរបានវាយលុករហូតទៅដល់ស្រុកង៉ែអាន ទើបលើកទ័ពត្រឡប់មកព្រះនគរវិញ ។

កន្លងមក ៤ ឆ្នាំ(១) ទ្រង់លើកទ័ពទៅវាយកៅដីម្តងទៀត ដោយហេតុកៅដីមិនរាងចាល ។ សង្គ្រាមគ្រានេះទ្រង់វាយរហូតដល់ស្រុកតាន់ហ្វ ទ្រង់ប្រកាសឲ្យស្រុកដែលវាយបានទាំងប៉ុន្មាន ជាចំណុះប្រទេសកម្ពុជា ហើយស្តេចលើកទ័ពត្រឡប់មកព្រះនគរ ។

ក្នុងវេលានោះ ដែនដីដែលជាប្រទេសលាវ ដូចយ៉ាងហ្លួងព្រះបាងនឹងវៀងច័ន្ទន៍ជាដើម ក៏ជាអាណាខេត្តរបស់ខ្មែរដែរ ។

កាលស្រេចសង្គ្រាមកៅដីហើយ ព្រះបាទសូរ្យវ៉ុនទ្រង់លើកទ័ពហ្លួងទៅវាយប្រទេសចម្ប៉ា ជាការសងសឹកចាម្ប៉ា ដែលមានគំនិតខូចបានលើកទ័ពជើងទឹកមកលុកក្រុងស្រីយសោធរបុរៈ ក្នុងកាលចុងរជ្ជកាលព្រះបាទហសិវ៉ុនទី ៣ ដែលក្នុងពេលនោះប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលគ្រោះថ្នាក់យ៉ាងធ្ងន់ ដោយត្រូវទឹកធំលិចយ៉ាងខ្លាំង ដូចមានពោលហើយ ។ កងទ័ពខ្មែរវាយលុកចូលដល់ក្រុងវិជ័យ ចាប់ព្រះរាជាចាម្ប៉ា ទ្រង់ព្រះនាមស្រីជយឥន្ទ្រវ៉ុនបាន ។ តែក្នុងទីខ្លះថា ព្រះរាជាអង្គនេះរត់ចោលព្រះ

---

១ ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រសាកល (សៀម) ភាគ ៩ ថា ព្រះបាទសូរ្យវ៉ុនទី ២ លើកទ័ពទៅវាយកៅដី ក្នុងឆ្នាំ ព.ស. ១៦៣១, ដល់មកឆ្នាំ ព.ស. ១៦៣៤ ទៅវាយម្តងទៀត ។ ដល់ឆ្នាំ ព.ស. ១៦៨៨ ទៅវាយក្រុងវិជ័យ ។ គិតតាមសករាជនេះឃើញទ្រិលទៅមុខពេក ។

នគរបាត់ទៅ ។ ព្រះបាទសូរ្យវរ្ម័ន កាលទ្រង់មានជ័យជំនះដូច្នេះហើយ, ទើបត្រាស់ប្រកាសរួមប្រទេសចម្ប៉ា ចូលជាអាណាខែត្ររបស់កម្ពុជរដ្ឋ ទ្រង់តាំងព្រះរាជវង្ស ១ អង្គ ព្រះនាម "ហរិទេព" សិងត្រូវជាព្រះអនុជនៃព្រះអគ្គមហេសីរបស់ព្រះអង្គ ឲ្យនៅគ្រប់គ្រងរដ្ឋចម្ប៉ា ហើយស្តេចលើកទ័ពត្រឡប់ព្រះនគរ ។ ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងរជ្ជកាលនេះ មានព្រំប្រទល់ដ៏ធំទូលាយយ៉ាងអស្ចារ្យម្តងទៀត ។ វាសនារបស់ខ្មែរបានឡើងដល់កម្រិតខ្ពស់បំផុត ។

ផ្នែកគ្រប់គ្រង:- ព្រះបាទសូរ្យវរ្ម័នទី ២ ទ្រង់បាត់តាំងព្រះមហាឧបរាជឲ្យទៅគ្រប់គ្រងបច្ចន្តរដ្ឋ ដូចក្នុងរជ្ជកាលមុនៗ តែក្នុងរជ្ជកាលនេះ ព្រះមហាឧបរាជមានដល់ទៅ ៧ អង្គ គឺនៅស្រីធម្មនគរ ១ អង្គ, នៅកំពែងពេជ្របុរីកោសម្ពី ១ អង្គ, នៅលវបុរៈ បុរីស្រីអយុធ្យា ១ អង្គ, ហរិកុញ្ជ័យបុរីហៅហរិបុញ្ជ័យ ១ អង្គ, នៅនគរក្តិ ភាគខាងលើ ១ អង្គ, នៅឃ្លាំងក្នុងដែនកូស័ងស៊ីន ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ១ អង្គ, នៅវិជ័យ ក្នុងចម្ប៉ារដ្ឋ ១ អង្គ ។

ផ្នែកកសាង:- កាលស្រេចព្រះរាជសង្គ្រាមហើយ ព្រះបាទសូរ្យវរ្ម័នទី ២ ទ្រង់ឲ្យសាងប្រាសាទទេវស្ថាន ១ ដ៏ហើយដោយសិលា សិងមានទំហំធំមហិមា មានថ្នាក់ ៣ ថ្នាក់ នឹងមានលក្ខណៈល្អអស្ចារ្យ នឹងរកប្រាសាទឯណាក្នុងលោកនេះ ដែលមានទំហំនឹងលំអស្មើដូចគ្មាន ឲ្យឈ្មោះថា "វិស្ណុលោក" ។ (មាន៩ត)

សាវតារវត្តកំពង់ចាប៉ជាភម

នៅឃុំពោធិ៍ ស្រុកកំពង់ឆ្នាំង ខែត្រកំពង់ឆ្នាំង

ព្រះវិនយធរគណ ចៅអធិការវត្តនេះ រៀបរៀង

តនឹងចប់

(រង្កាន់លេខ ៣)

លោកគ្រូចៅអធិការទី ៣ នេះ យកព្រះទ័យទុកដាក់ឲ្យវត្តអារាមចំរើនណាស់ដែរ តែកិច្ចការរបស់លោកមិនទាន់សម្រេច លោកក៏ទទួលអនិច្ចធម្មទៅ ។

ដល់មកឆ្នាំចបត្វាស័ក ព. ស. ២៤៦៥ គ. ស. ១៩២៣ ក្នុងរាជ្យព្រះករុណាស៊ីសុវត្ថិ លោកគ្រូព្រះនាម "អាម-លី" ព្រះជន្ម ២៤ ឆ្នាំ វស្សាគំរប់ ៤ ធ្វើជាចៅអធិការទី ៤ តមកទៀត, លោកគង់បាន ៧ វស្សា ក្នុងឆ្នាំឆ្លូវសប្តស័ក ១០ កើតខែផល្គុន ព. ស ២៤៦៨ គ. ស. ១៩២៦ បានកសាងព្រះវិហារថ្ម ១ ធ្វើពីស៊ីម៉ង់ត៍ ប្រកបគ្រឿងឈើ ដរាបហើយស្រេច ។ ដល់ឆ្នាំខ្លូវនពស័ក ព. ស. ២៤៨០ គ. ស. ១៩៣៨ បានកសាងសាលាធំ ១ ខ្នង ធ្វើពីស៊ីម៉ង់ត៍មកដល់ឆ្នាំវកទើបហើយស្រេច ។ ដល់មកឆ្នាំចអដ្ឋស័ក ព. ស. ២៤៨៩ គ. ស. ១៩៤៧ ចាប់កសាងសាលាសំរាប់ប្រជុំជន ១ ខ្នង ដល់ឆ្នាំជូតសំរិទ្ធិស័ក ព. ស. ២៤៩១ គ. ស. ១៩៤៩ ទើបហើយស្រេច ។

តាំងពីព្រះជន្មគំរប់ ២៧ ឆ្នាំទៀតមក ក្រៅពីកសាងរបស់ធំៗ លោកកសាងកុដិតូចៗ និងចេតិយនិងសាលាបង្រៀនជាដើម ដម្កល់ទុកក្នុងទីវត្ត ដរាបដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ។

ពិធីផ្តើមកសាងវត្តជាដំបូង

ដើមឡើយព្រឹទ្ធាចារ្យក្នុងស្រុកត្រូវស្វែងរកលោកអ្នកចេះដឹងទាំងឡាយ ទោះជាបព្វជិតក្តី គ្រហស្ថក្តី មកជួយពិចារណាមើលកន្លែង បើឃើញថាទីកន្លែងណាសមគួរហើយ ត្រូវធ្វើពាក្យសុំច្បាប់សុំអនុញ្ញាត អំពីព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង លុះបានអនុញ្ញាតហើយទើបបោះគោលចារិកទទឹងបណ្តោយទីវត្ត តូចឬធំតាមភូមិភាគផែនទីដី ។ ដល់ពេលកសាងព្រះវិហារថ្មី មុនដំបូង មានរៀបពិធីបូលភូមិ (ឬពិធីមង្គលឫក្ស), ពួកជាងដែលជាអ្នកឈ្មាសវៃ ក្នុងកិច្ចកសាងព្រះវិហារ មកវាស់វែងបែងបត់ខ្នាតទទឹងបណ្តោយព្រះវិហារ បោះឫស្សគ្រប់ទិសទាំង ៨ ហើយរៀបធ្វើរានទេវតា ១ រានព្រះយមរាជ ១ ក្នុងទីខាងមុខវិហារ ហើយធ្វើស្វាធ័រដោតគ្រប់ទិស (ជួនឃើញធ្វើរានទេវតាគ្រប់ទិស) ។ រានទិសនេះមានដាក់វត្ថុតាមទំនៀមធ្លាប់ដាក់ មានស្វាធ័រ ១ គូ និងស្លាបារីជាដើម ។ រានធំខាងមុខមានដាក់បាយសុី ៥ ថ្នាក់ ១ គូ ។ និងមានទៀន ៥ ធូប ៥ ជាដើម, ហើយមានដាក់សំពត់អាវពណ៌ខៀវ-លឿង-ក្រហម និងវត្ថុមានគ្រឿងមាសប្រាក់ជាដើមផង, ទើបព្រឹទ្ធាចារ្យអ្នកចេះដឹងឲ្យជីករណ្តៅ ១

ចំកណ្ដាលព្រះវិហារថ្មី ជំរៅប្រមាណជា ៧ ឬ ៨ តឹក ហើយអុជអប់រណ្ដៅដោយទៀនធំធូប រួចយកពាង ១ តូចល្មមអប់ទឹកដាក់ពេញ លើកដាក់ទៅក្នុងរណ្ដៅនោះ ៗ ដល់ពេលម៉ោង៦-៧ល្ងាច រៀបពិធីសំដែងព្រះបរិត្ត, អាចារ្យអារាធនាសីល រួចសូត្រប្រកាសទេវតា ៗ ឯព្រះសង្ឃសំដែងព្រះបរិត្តតាមសមគួរដល់កាលវេលា ៗ

លុះព្រឹកព្រហាមឡើងជាថ្ងៃជ័យមង្គល ព្រះថេរានុត្ថេរព្រមទាំងពួកឧបាសកឧបាសិកាត្រូវទៅប្រជុំនៅទីព្រះវិហារថ្មី ឈរជុំវិញរណ្ដៅនោះ ទើបអាចារ្យសូត្របាឡីបួលភូមិថា :

អយំ ភូមិប្បទេសោ ៗ ល ៗ ជម្ពូទីបេ ឥកាសេ តិដ្ឋាហិ ៗ បីចប់ ៗ រួចអាចារ្យបួងសួងឧទ្ទិសដល់គុណព្រះរតនត្រ័យព្រមទាំងទេវតា សុំឲ្យទីវត្តថ្មីនេះប្រកបដោយសេចក្ដីសុខ-ចំរើនដរាបដល់ ៥០០០ ព្រះវស្សា, រួចយកដុំអិដ្ឋធំគ្របមាត់ពាងឲ្យជិត លុបដីពីលើ ស្រេចកិច្ចតែប៉ុណ្ណេះ ៗ

ន័យមួយទៀតគេមិនដាក់ពាងទឹកទេ, គឺយកថ្ម ១ ដុំល្មមលើកម្នាក់ រួច មកចងស្លាកឲ្យមានខ្សែកាន់, លុះដល់ពេលវេលាហើយ ព្រះថេរជាប្រធានាធិបតី ព្រមទាំងពួកព្រះបរិស័ទនិមន្តនាំអញ្ជើញទៅកាន់ទីសន្និបាត, ព្រះថេរជាប្រធានាធិបតីពោលព្រះបាឡីថា អយំ ភូមិប្បទេ-សោ វិសុំគាមោ ហោតុ ៗ បីចប់ ៗ រួចលោកលើកដុំថ្មដាក់ទៅ

ក្នុងរណ្ដៅនោះ ហើយមានថេរវាចាអធិប្បាយអំពីដីវត្តនឹងថ្មនេះតាមន័យផ្សេង ៗ រួចលោកបួងសួងដូចសេចក្ដីខាងលើនោះដែរ, ហើយលុបដីពេញរណ្ដៅនោះទៅវិញ ស្រេចកិច្ចតែប៉ុណ្ណេះ ។

ពិធីបញ្ចុះសីមានឹងឆ្លងបុណ្យ

តាមទំនៀមទម្លាប់ស្រុកខ្មែរពីបុរាណរៀងមក កាលបើការកសាងព្រះវិហារថ្មីរួចហើយ គេតែងរៀបពិធីបញ្ចុះសីមានឹងឆ្លងបុណ្យ ។ តែបើវត្តណា ជាវត្តចាស់មានសីមាពីបុរាណៈដោយត្រឹមត្រូវល្អហើយ ទាំងសង្ឃមិនមានសេចក្ដីរង្កៀស វត្តនោះគេមិនបាច់បញ្ចុះសីមាថ្មីទៀតក៏បាន ។ កិច្ចរៀបពិធីបញ្ចុះសីមា ដើមឡើយត្រូវលោកជាប្រធានាធិបតី រកថ្មជានិមិត្តសីមា ឬសសីមា ៩ ដុំឲ្យល្អស្អាតកុំឲ្យបែះធា សំណុំ ២ ហត្ថ ១ ចំអាមពោះហោចទៅសំណុំតែ២ហត្ថក៏បាន, បើតូចជាងនេះពុំឡើងជាសីមា ។ ឯសន្ទឹកសីមាសម្រាប់ដាក់ខាងលើ ចង់យកឥដ្ឋ- ថ្មមករចនាដូចបុរាណធ្លាប់ធ្វើរៀងៗមកក៏បានឥតទាស់ ។ ឯទីជុំវិញព្រះវិហារនោះត្រូវបោសសំអាតឲ្យស្អាតល្អ ទើបលោកប្រធានាធិបតី (អាចារ្យ) យកខ្សែមកវាស់បោះប្លង់រណ្ដៅសីមា គឺវាស់អំពីសំយាបព្រះវិហារចេញទៅក្រៅ៤ហត្ថ, ហើយបោះប្លង់គ្រប់ទិសទាំង ៨ ។ បើទីព្រះវិហារធំ នឹងចង់បញ្ចុះឲ្យធំទៅទៀតក៏បាន តែកុំឲ្យលើសអំពី ៣ យោជន៍ ។ បើព្រះវិហារតូចឲ្យបញ្ចុះល្មមព្រះសង្ឃ ២១ អង្គគង់ហត្ថបាសបាន, បើតូចឬធំហួស

កំណត់នេះមិនឡើងជាសីមាឡើយ ។ លោកប្រធានាធិបតីត្រូវពិចារណាមើលក្រែងមានសីមាចាស់ពីមុនណា បើមានឲ្យបញ្ចុះសីមាថ្មីក្រៅសីមាចាស់ ទើបឡើងជាសីមាបាន ។

ឯសីមាខុសមាន ១១ បំពូក គឺ

១ – ភូមិសីមាតូចពុំចុះភិក្ខុ ២១ អង្គ, ២ – សីមាធំកន្លងលើស ៣ យោជន៍, ៣ – សីមាមាននិមិត្តដាច់, ៤ – យកស្រមោលភ្នំ-ឈើជានិមិត្ត, ៥ – គ្មានយកវត្ថុអ្វីជានិមិត្ត, ៦ – ភិក្ខុហត្ថបាសឈរខាងក្រៅសីមាហើយសន្មតសីមា, ៧ – យកស្ទឹងសន្មតជាសីមា, ៨ – សន្មតសមុទ្ទជាសីមា, ៩ – សន្មតសីមាកន្លងជាតស្រះ (ស្រះកើតឯង), ១០ – យកសីមាលោកមុន មកធ្វើយជានិមិត្តសីមាឯក្រោយ, ១១ – យកសីមាឯក្រោយទៅបញ្ចុះគ្របលើសីមាមុន ឬចូលកន្លងសីមាមុន ។ សីមាខុសទាំង ១១ នេះពុំឡើងជាសីមាឡើយ ។

ឯសីមាត្រូវនោះមាន ៣ គឺ

១ – យកថ្មឈើខ្ទឹមខ្លាប់បិតថេរយកមកធ្វើជានិមិត្តសីមា ។

២ – កាលបញ្ចុះសីមានោះឲ្យនិមន្តភិក្ខុមានសីលធម៌ល្អស្រគត់ស្រគំមកហត្ថបាស បើក្រែហោចណាស់ទៅឲ្យបាន ២ អង្គ បើច្រើនលើសនេះទៅជាមហាប្រសើរ ។

៣ – លោកជាវិនយធរ-ធម្ម-អ្នកសូត្របញ្ចុះសីមានោះ គេត្រូវរក លោកដែលស្ទាត់ក្នុងវិធីអក្ខរៈ មានគរុលហុជាដើម ។

លោកអាចារ្យត្រូវបង្គាប់ឲ្យទាយកជីករណ្ដៅសីមាឥន្ទខីលចំពោះមុខព្រះកក្រព្រះ ឲ្យវាស់អំពីសីមាទិសបូព៌ាទៅទិសបស្ចិម បត់ពាក់កណ្ដាលស្មើគ្នា ឲ្យវាស់អំពីសីមាទិសទក្សិណទៅទិសឧត្តរបត់ពាក់កណ្ដាលស្មើ, ហើយបោះឫស្សជីករណ្ដៅឥន្ទខីល ជំរៅ ៤ ហត្ថក៏បាន ២ ហត្ថក៏បាន, ហើយឲ្យវាស់អំពីសីមាគ្រប់ទិសចេញទៅ ៤ ហត្ថទៀត, ឲ្យផ្ចើកជវ័តិដោតឆត្រត្រួតជុំវិញព្រះវិហារ ហើយផ្ចើកទេវតាទាំង ៨ ទិស ព្រមទាំងជន្ទង់ គ្រប់ទិសទាំង ៨ ។ ដល់ពេលសំដែងព្រះបរិត្ត ឲ្យរៀបបណ្ណាការបូជាទេវតា បង្គំគោមពល់ជន្ទង់, រួចនិមន្តព្រះសង្ឃសំដែងព្រះបរិត្តអញ្ជើញអស់ទេវតា, ឯឫសសីមានឹងសន្ទឹកសីមានោះឲ្យយកទៅដាក់ក្នុងព្រះវិហារទាំងអស់ ។ លុះសូត្រមន្តជាគំរប់ថ្ងៃ ៣ ហើយ អាចារ្យអារាធនាសីល រួចឲ្យអស់ទាយកទាំងប៉ុន្មាននៅអ្នកដើមការវេរទីជាវិសុំគាមថា

ឧ មោ តស្ស ៣បប់ ម យំ ភន្តេ សីលវិសុទ្ធិ សង្ឃោ យោឧទាសការតដា ។ ល ។ សង្ឃស្ស ឧណោដេម ។ ទុតិយម្បិ ។ តតិយម្បិ ។

ព្រះសង្ឃទទួលសាធុ ។ រួចវេរបញ្ចុះនូវនិមិត្តថា សារីបុត្តមោគ្គល្លានោឧយោ ។ ល ។ តំ សត្ថុំ អម្ហាកំ វិហារស្ស ឧណោដេម ។ ទុតិយម្បិ ។ តតិយម្បិ ។

រួចនិមន្តព្រះសង្ឃសំដែងព្រះបរិត្ត ចប់ហើយអញ្ជើញអស់សីមាទៅដាក់គ្រប់ទិសទាំង ៨ ហើយឲ្យទុកខ្សែសិនបោះឬស្សីអមសងខាងមាត់រណ្ដៅសីមាជុំវិញ ។

លុះព្រឹកឡើង អស់ព្រះសង្ឃថ្វាយបង្គំព្រះបើកអរុណរួចហើយ, អស់ទាយកដើមការ បញ្ចុះសីមាឥន្ទខីល, ទិសបូព៌, អគ្នេយ៍, ទក្សិណ, និរតី, បស្ចឹម, ពាយ័ព្យ, ឧត្តរ, ឦសាន ។ លុះស្រេចកិច្ចបញ្ចុះហើយ ទាយកចេញមកក្រៅកដរ័ត ប្រយ័ត្នកុំឲ្យមានឆ្កែ ឆ្មា-មាន់-ទា ដាដើមចូលក្នុងកដរ័តឬហោរម្ភង ប្រយ័ត្នកុំឲ្យព្រះសង្ឃនិមន្តចេញចូលទៅទៀបខាងក្រៅកដរ័តនោះឡើយ, បើមានហេតុដូច្នេះ ឲ្យទាយកប្តឹងព្រះសង្ឃរើសូត្រញត្តិជាថ្មីទៀត ។ ឯព្រះភិក្ខុសង្ឃត្រូវសម្តែងអាបត្តិ ។ រួចហើយឲ្យសូត្រថា សព្វេ ពុទ្ធា ពលប្បត្តា ។ល។ ពុទ្ធានំ សព្វសោ ។ រួចសូត្រ អាកាសដ្ឋាច ភុម្មដ្ឋា ។ល។ សោត្ថឹ គច្ឆន្តុ ទេវតា ។ ហើយឲ្យភិក្ខុ ១ អង្គសូត្រថា អយំ ភូមិប្បទេសោ វិសុំគាមោយេវ ហោតុ (៣ ចប់) ។ រួចព្រះសង្ឃរៀបឈរហត្ថបាសជុំវិញសីមាឥន្ទខីលឲ្យត្រឹមត្រូវតាមពុទ្ធប្បញ្ញត្តិ, រួចសូត្រដកសីមាឥន្ទខីលថា: សុណាតុ មេ ភន្តេ សង្ឃោ ។ល។ ឯវមេតំ ធារយាមិ ។ រួចសូត្រដកសីមាទិសបូព៌-អគ្នេយ៍ ទក្សិណ-និរតី-បស្ចឹម-ពាយ័ព្យ-ឧត្តរ-ឦសាន រួចសូត្រដកសីមាទិសបូព៌ត្រួ

ម្តងទៀត ហើយចូលទៅក្នុងព្រះវិហារវិញ, ទើបលោកធានាធិបតី ចាត់លោកវិនយធរ-ធម្ម ២ អង្គ ឲ្យចេញទៅដណ្តឹងនិមិត្តសីមាទិសបូព៌ ជាដើមថា បុរត្ថិមាយ ទិសាយ កឹំ និមិត្តំ ។ អាចារ្យឆ្លើយថា បាសាណោ ភន្តេ ។ ទើបព្រះវិនយធរ-ធម្ម-សូត្របឹងព្រះ ឧបជ្ឈាយ៍ថា ឯសោ បាសាណោ និមិត្តំ រួចសូត្រដណ្តឹងទៅ ទិសអគ្នេយ៍-ទក្សិណ-និរតី-បស្ចិម-ពាយ័ព្យ-ឧត្តរ-ឦសាន រួច សូត្រដណ្តឹងទិសបូព៌ត្រួតម្តងទៀត ។ ឯបាឡីត្រូវផ្លាស់តាមឈ្មោះទិស ទាំង ៨ ដូចរបៀបខាងលើ ។

រួចក្រមជុំនុំសង្ឃនិមន្តរៀបហត្ថបាស ឈរជុំវិញសីមាគន្ធខិល, សូត្រញត្តិសីមាដោយព្រះបាឡីថា សុណាតុ មេ ភន្តេ សង្ឃោ យាវតា សមន្តា និមិត្តា កិត្តិតា ។ល។ ខមតិ សង្ឃស្ស តស្មា តុណ្ហី ឯវមេតំ ធារយាមិ ។

ស្រេចហើយប្រគេនទេយ្យទាន ដែលខ្លួនប្រុងទុកបូជាព្រះសង្ឃ ។

ពេលល្ងាចសូត្រព្រះពុទ្ធមន្ត, ព្រឹកឡើងនិមន្តលោកសូត្រជារធ្ជង កុសល, ពេលថ្ងៃរសៀលនិមន្តលោកទេសនាអានិសង្សសីមា, ទេស្នាចប់ ហើយនិមន្តព្រះសង្ឃមកជួបជុំក្នុងព្រះវិហារ រួចវេរដោយព្រះបាឡីថា ឥមស្មឹ វិហារេ ឥមានិ ខណ្ឌសីមានិ ឧទោសថបវារ-ណាសង្ឃកម្មករណត្ថាយ កាតុំសង្ឃស្ស សង្ឃស្ស

ឱណោជេម អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទីឃរត្តំ ៗ ទុតិយម្បិ ៗ តតិយម្បិ ៗ ព្រះសង្ឃទទួល សាធុ ៗ

ពិធីបញ្ចុះសីមាចប់

សេចក្ដីបញ្ជាក់អំពីតែងរឿងនេះ

១ – រឿងសារតារវត្ត យើងតែងតាមសេចក្ដីកត់ហេតុ ដែលចៅអធិការមុនៗ សរសេរទុកមក ព្រមទាំងបានហៅចាស់ៗ មកសួរបញ្ជាក់ថែមទៀត ដើម្បីផ្ទៀបគ្នានឹងសេចក្ដីយល់របស់យើងខ្លះៗ ដោយកន្ទួន ដូចអំពីរឿងប្នល់ខ្សាច់ជាដើម ៗ .

២ – រឿងផ្ដើមកសាងវត្តជាដំបូង (បុព្វពិធីបូលភូមិ) យើងតែងតាមបានឃើញគេធ្វើ ទាំងតែងតាមអាចារ្យវត្តជាន់ចាស់ម្នាក់ឈ្មោះ "អ៊ូ" ដែលបានអធិប្បាយប្រាប់សព្វគ្រប់ តែអាចារ្យនេះអនិច្ចកម្មជាយូរឆ្នាំហើយ ៗ

៣ – រឿងបញ្ចុះសីមា និងធ្វើបុណ្យ យើងតែងតាមក្បួនបញ្ចុះសីមាពីបុរាណ ៗ ត្រង់បាឡីដកសីមាចាស់ និងបាឡីសូត្រញត្តិសីមាថ្មី ព្រមទាំងបាឡីវេរ សុទ្ធតែមានពិស្ដាររបស់គេ តែដែលយើងតែងនោះបំព្រួញចុះកុំឲ្យច្រើនទំព័រ ព្រោះយល់ថាមានក្នុងព្រះត្រៃបិដកហើយ ៗ

ចប់សារតារវត្តបាចិនរាម

ប្រវត្តិរបស់អេសុប

លោក ផេង - ជ្រឹវ សាស្ត្រាចារ្យ នៅអនុវិទ្យាល័យនារី ភ្នំពេញ

ប្រែពីបារាំងមកជាខ្មែរ

(ត ចប់)

ពេលនោះ អេសុបមានប្រពន្ធហើយ តែគ្មានកូន, លោកបានសុំមាណពម្នាក់ឈ្មោះអេនុះ (Ennus) ធ្វើជាកូនចិញ្ចឹម, អ្នកនេះជាអ្នកមានពូជអម្បូរត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ តែជាបុគ្គលអកតញ្ញូ, លុះអេសុបដឹងរឿងនេះក៏ដេញចេញពីផ្ទះ ៗ ដើម្បីសងសឹកអេនុះក៏ធ្វើសំបុត្រក្លែងមួយ ហើយយកទៅថ្វាយព្រះចៅលីសេរុះ ៗ សេចក្តីក្នុងសំបុត្រនោះថា: "អេសុបមានចិត្តអាក្រក់ទៅចូលដៃ ជាមួយនឹងស្តេចជាគូដៃដែលចង់ប្រឡងរាស្ត្រនឹងព្រះអង្គ" ៗ ព្រះរាជា លុះទ្រង់ជ្រាបតាមត្រានឹងសុំញៀឈ្មោះក៏ទ្រង់ខ្ញាល់ ហើយបង្គាប់សេនាបតីម្នាក់ឈ្មោះ ហេរ៉ីពុះ (Hernippus) ដែលជាសម្លាញ់របស់លោក ឲ្យយកលោកទៅសម្លាប់ចោល កុំជំរះរកខុសត្រូវឡើយ ៗ តែហេរ៉ីពុះស្រង់ជីវិតរបស់អេសុបគ្មានឲ្យនរណាដឹង ហើយយកលោកទៅចិញ្ចឹមទុកក្នុងទុងមួយ រហូតដល់ព្រះរាជាព្រះនាមណិក្តេណាបូ បានទ្រង់ជ្រាបថាលោកស្លាប់ហើយ ក៏នឹកស្មានក្នុងព្រះរាជហឫទ័យថា មុខជាយកព្រះបាទលីសេរុះឲ្យជាអ្នកថ្វាយសួយដល់ព្រះអង្គជាមិនខាន ៗ ម៉្លោះហើយព្រះអង្គហ៊ានលេងក្បាល់នឹងព្រះបាទ

លីសេរុះទៀត ហើយផ្ញើសារទៅឲ្យព្រះករុណាអង្គនេះ ឲ្យបញ្ជូននូវជាងទាំងឡាយដែលចេះសង់ប្រាសាទនៅលើអាកាស និងមនុស្សម្នាក់សម្រាប់ដោះប្រស្នាទៅឲ្យទ្រង់ ។ ព្រះបាទលីសេរុះកាលទ្រង់ទតសារសព្វគ្រប់ហើយ ក៏បញ្ជូនទៅឲ្យសេនាបតីនិងអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយដែលពងវៃជាងគេក្នុងព្រះនគរពិចារណាមើល តែរកឈ្មោះណាមួយនឹងអាចដោះស្រាយនូវប្រស្នានោះពុំបាន ។ ព្រះរាជាដែលបានទ្រង់ជ្រាបថាគ្មានអ្នកណានឹងអាចដោះស្រាយបានដូច្នោះ ក៏ទ្រង់នឹកស្តាយអេសុបពេក ។ ទើបហេរ្មិព្វុះក្រាបបង្គំទូលថា អេសុបនៅរស់នៅឡើយទេ ។ ព្រះរាជាទ្រង់បង្គាប់ឲ្យគេហៅលោកមក ។ លុះលោកមកដល់ ព្រះរាជាអង្គនេះទ្រង់ធ្វើបដិសណ្ឋារកិច្ចយ៉ាងពេះពយ, ចំណែករឿងកំហុសលោកដឹងច្បាស់ថា អេនុះធ្វើសំបុត្រក្លែង តែលោកអត់ទោសឲ្យ ។ ចំណែកខាងប្រស្នារបស់ស្តេចនគរអេស៊ីប្ត (Egypte អេសុបឃើញហើយសើចញឹមៗប្រាប់ថា ចាំដល់វស្សានរដូវទើបបញ្ជូនជាងនិងវិសេសជនបុគ្គលទៅ ។ ព្រះបាទលីសេរុះទ្រង់ប្រទានទ្រព្យសម្បត្តិទាំងប៉ុន្មានរបស់លោកត្រឡប់ឲ្យមកវិញអស់ រួចទ្រង់បើកអេនុះឲ្យទៅនៅជាមួយនឹងលោកទៀត តាមតែលោកចង់ធ្វើអ្វី ចូរប្រើឲ្យធ្វើតាមចិត្តចុះ ។ អេសុបក៏ព្រមទទួលយកអេនុះទុកជាកូនចិញ្ចឹមវិញ តែត្រូវដាក់ទណ្ឌកម្មបន្តិច គឺត្រូវស្តីប្រដៅដូច្នេះ: "ត្រូវកោតខ្លាចព្រះជាម្ចាស់និងព្រះមហាក្សត្រិយ៍របស់

ខ្លួន, ត្រូវធ្វើឲ្យខែងរែងនៅមុខសត្រូវ, ធ្វើឲ្យស្រួល បេះដូងសមដល់អ្នកដទៃ, ត្រូវថ្នមប្រពន្ធតែកុំប្រាប់ការណ៍សម្ងាត់, ត្រូវនិយាយតិច, ត្រូវបណ្ដេញចេញពីផ្ទះ នូវមនុស្សណាដែលនិយាយច្រើនឥតប្រយោជន៍នឹងមនុស្សមិនចេះយល់ទាស់, កុំបណ្ដោយឲ្យសេចក្ដីទុក្ខញាំញីបាន, ចូរប្រយ័ត្នទៅថ្ងៃស្អែកជានិច្ច ព្រោះថាសូវចាំយើងស្លាប់សិន សិមឲ្យបច្ចា-មិត្រនៃយើងមានកម្លាំងល្អជាជាងយើងធ្វើឲ្យរវល់ ឲ្យទទើសទទែងដល់មិត្ររបស់យើង ក្នុងវេលាដែលយើងរស់នៅ, ការណ៍ដែលត្រូវកុំឲ្យមាននោះ គឺកុំឲ្យមានអភិជ្ឈានូវព្រេងសំណាងនឹងសេចក្ដីសុចរិតនៃជនដទៃដៀតថាបើកាន់ឫកបែបនេះ ដូចជាធ្វើបាបតែខ្លួនឯង " ។ ការប្រៀនប្រដៅនឹងចិត្តល្អនៃអេសុប ហាក់ដូចជាដែកមួយយ៉ាងស្រួចចូលទៅចាក់ចំពូលបេះដូងរបស់អេន្នុះ ។ មិនយូរថ្ងៃប៉ុន្មាន គាត់នេះក៏ធ្វើនូវកាលកិរិយាទៅ ដោយការក្ដៅក្រហាយនឹងអកុសលកម្មនៃអាត្មា ។

អំពីរឿងក្នាល់នឹងព្រះចៅព្រះនាមណិក្តេណាបូ អេសុបចាប់យកសត្វឥន្ទ្រីយមកបង្រៀនឲ្យចេះពាំកញ្ជើ ហើយក្នុងកញ្ជើនោះមានដាក់កូនក្មេងម្នាក់ ។

លុះវស្សានរដូវមកដល់ លោកអញ្ជើញទៅប្រទេសអេស៊ីបជាមួយសត្វឥន្ទ្រីយនឹងក្មេងទាំងឡាយ ។ ចំណែកអ្នកស្រុកអេស៊ីបនៅចាំទទួលពាក្យចម្លើយនឹងអ្នកដោះប្រស្នាឥតគោគញញើតអ៊ីនោះ ក្នុងពេលដែល

លោកអញ្ជើញទៅដល់ ។ ព្រះបាទណាំក្តេណាបូដែលហ៊ានបញ្ជូនបញ្ហាទៅ ដោយទឹកក្នុងព្រះទ័យថា: អេសុបស្លាប់មែន, តែលុះលោកទៅដល់ ស្រាប់តែទ្រង់ភ្ញាក់ព្រះអង្គព្រើត ។ បើប្រសិនជាទ្រង់ជ្រាបថាលោកនៅរស់ ទ្រង់ប្រាកដជាមិនហ៊ានលេងភ្នាល់នឹងព្រះករុណា លីសេរុះឡើយ ។ ព្រះករុណា ណាំក្តេណាបូ មានព្រះរាជឱង្ការត្រាស់សួរទៅអេសុបថា តើឯងមាននាំជាងនឹងអ្នកដោះប្រស្នាមកឬទេ? ។ លោកក្រាបបង្គំទូលស្នងថា វិសជ្ជនបុគ្គលគឺខ្ញុំទូលព្រះបង្គំនេះឯង ឯជាងសង់ប្រាសាទ ទូលព្រះបង្គំនឹងនាំយកមកថ្វាយត្រង់កន្លែងណាដែលទ្រង់ត្រូវការសង់ប្រាសាទ ។ លុះបរបារួចស្រេចកាលណា លោកលែងសត្វឥន្ទ្រីយដែលពាំកញ្ជើ ក្នុងកញ្ជើនោះមានក្មេងម្នាក់ស្រែកទារពីលើអាកាសមកថា ឲ្យបាយអមក ឲ្យថ្មនឹងឈើមក ។ លោកក្រាបបង្គំទូលព្រះចៅណាំក្តេណាបូថា: "សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស! សូមឲ្យគេយកគ្រឿងឧបសម្ភារៈទាំងឡាយមក ដ្បិតជាងមកដល់ហើយ"។ ព្រះរាជាក៏ទ្រង់ព្រមទទួលសុខចិត្តចាញ់មួយ១ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ចោទមួយ១ទៀតថា: "យើងមានមេសេះមួយអាចស្តាប់ឮនូវសំរែករបស់សេះឈ្មោលដែលនៅឯស្រុកបាប៊ីឡូនបាន តើឯងត្រូវឆ្លើយថាដូចម្តេច?" ។ លោកសុំអង្វរទុករឿងនេះនឹងឆ្លើយថ្វាយដល់ថ្ងៃស្អែក ហើយលោកត្រឡប់មកកាន់ផ្ទះសំណាក់វិញ ។ លោកឲ្យក្មេងម្នាក់ចាប់ឆ្មាមួយបណ្តើរវាយតាម

ផ្លូវ ៗ ពួកអ្នកប្រទេសអេស៊ីប្ដ៍ដែលជាអ្នកគោរពសំពះឆ្មា លុះឃើញក្មេងធ្វើការមិនគួរគប្បីដូច្នោះ ក៏កើតចលាចលហើយនាំគ្នាកន្ត្រាក់ឆ្មាយកពីដៃក្មេង រួចទៅក្រាបបង្គំទូលនូវរឿងនេះចំពោះព្រះចៅផែនដី ៗ ព្រះបាទណិក្ដេណាបូទ្រង់បង្គាប់ឲ្យគេហៅអេសុបមកមួយរំពេច ហើយត្រាស់សួរថា: “ឯងមិនដឹងសត្វឆ្មា គឺសត្វជាទីគោរពរបស់យើងទេឬ? ហេតុអ្វីក៏ឯងធ្វើនូវកំហុសដូច្នេះ? ៗ លោកឆ្លើយតបឡើងវិញថា: “សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រទានទោស! ដ្បិតឆ្មាហ្នឹងមានកំហុសចំពោះព្រះករុណាលើសេរុះ ព្រោះយប់មិញ វាទៅស៊ីមាន់មួយរបស់ព្រះអង្គ គឺជាមាន់ល្អអស្ចារ្យដែលទ្រង់ទុកសម្រាប់ឲ្យរងាវរាល់ព្រឹក” ៗ ព្រះចៅណិក្ដេណាបូ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលត្រាស់ថា: ឯងនិយាយកុហក សត្វឆ្មាណាក្នុងមួយយប់អាចដើរបានឆ្ងាយម្ល៉េះ? ៗ អេសុបឆ្លើយតបទៅវិញភ្លាមថា មិនដែលមាន មេសេះណាអាចស្ដាប់នូវសំរែករបស់សេះឈ្មោលបានឆ្ងាយម្ល៉េះ! ៗ

តមក, ព្រះចៅដដែលមានព្រះរាជឱង្ការបង្គាប់ឲ្យគេអញ្ជើញនូវអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយមានបញ្ញាយ៉ាងឆើត ៗ ដែលចេះខាងចំណោទយ៉ាងពូកែពីក្រុងហេលីយូប៉ូលិះមក ហើយប្រជុំគ្នាស៊ីលៀងព្រមទាំងអេសុបផង ៗ ក្នុងឱកាសដ៏ឧឡារិកនោះ គេចោទលោកថាដូច្នេះថា “មានព្រះវិហារមួយប្រតិស្ឋានលើសសរមួយ ដែលមានក្រុងដប់ពីរព័ទ្ធជុំវិញ,

ក្រុងមួយៗ មានចន្លល់សាមសិបនៅជុំវិញ, ចន្លល់មួយៗ មានស្រីក្រមុំពីរនាក់ មួយស មួយខ្មៅ ដែលដើរលេងមួយមុខ មួយក្រោយជាប្រក្រតី" ។ អេសុបឆ្លើយថា: "ប្រស្នាបែបហ្នឹង តែក្មេងក្នុងស្រុករបស់យើងក៏ចេះរកដែរ: ព្រះវិហារគឺលោកទាំងមូល, សសរគឺឆ្នាំ, ក្រុងទាំង ១២ គឺខែទាំង ១២, ចន្លល់ ៣០ គឺថ្ងៃទាំង ៣០, ឯស្រីក្រមុំពីរនាក់ដែលដើរលេងមុខ-ក្រោយ គឺព្រះអាទិត្យនឹងព្រះច័ន្ទ ។

ព្រឹកឡើង, ព្រះបាទណិក្តេណាបូ ទ្រង់ប្រជុំអស់នាម៉ឺនមន្ត្រីតូចធំនឹងមិត្តភក្តិទាំងប៉ុន្មានហើយមានព្រះរាជឲ្ការថា: "ចូរអ្នកទាំងឡាយមើលចុះ មនុស្សមានរូបវិកលវិការ មុខមាត់ស្ទើរតែមិនមែនជាមនុស្សដូចគេផងទាំងពួង មិនគួរសោះឡើយ ព្រោះតែមនុស្សបែបហ្នឹងមកឲ្យព្រះចៅលីសេរុះមានជ័យលើយើង អញគិតសព្វៗទៅដូចជាតប៉ម៉ល់ក្នុងចិត្តអម្ពែះ អំពីរឿងជំនះនេះ" ។ ក្នុងខណៈនោះ មានមនុស្សម្នាក់ទោទអេសុបមួយប្រស្នាទៀតថា: "ចូរអ្នកឯងទោទសួរមកយើងម្តងមើល តែត្រូវអ្នកទោទចំពោះតែប្រស្នា ណា ដែលយើងមិនដែលដឹងមិនដែលឮ" ។

អេសុបចាប់សរសេរសំបុត្រមួយច្បាប់ ក្នុងសំបុត្រនោះពោលជាក់ថា: "ព្រះបាទណិក្តេណាបូទទួលសុខចិត្តជំពាក់ចំពោះព្រះចៅលីសេរុះនូវប្រាក់ចំនួនប្រាំរយហាសិបរៀល (៥៥០រ,០០)," រួចក៏យកដាក់ក្នុង

ស្រោមមួយបិទយ៉ាងស្អាត ហើយយកទៅប្រគល់ដាក់លើព្រះហស្ត របស់ព្រះបាទណាំក្តេណាបូមានទាំងបោះត្រាផង ។ មុននឹងបើកសំបុត្រ មើល, ពួកមិត្តភក្តិនៃព្រះរាជាអង្គនេះនិយាយមកគ្នាថា គេនឹងឃើញថា ធ្លាប់ដឹងធ្លាប់ឮទាំងអស់គ្នា ។ លុះបើកសំបុត្រឡើងកាលណា ព្រះ រាជាស្រែកឡើងថា នេះហើយបានបំពេញជាកំហុសយ៉ាងធំកងលោក, ខ្ញុំយកអ្នកពល់គ្នាធ្វើជាសាក្សី ។ ទើបអ្នកទាំងនោះទទួលព្រមគ្នាថា យើង ប្រាកដជាមិនដែលដឹងមិនដែលឮសោះឡើយ ។ អេសុបសួរថា: "ម៉េច ត្រូវចិត្តរបស់អស់លោកគ្រប់គ្នាឬទេ? ដែលលោកបង់ដឹងនូវប្រស្នាដែល មិនដែលដឹងមិនដែលឮ" ។ ព្រះបាទណាំក្តេណាបូ បញ្ជូនលោក ត្រឡប់ទៅនគរវិញ ព្រមទាំងសួយសារអាករសម្រាប់យកទៅថ្វាយ ចំពោះព្រះចៅលីសេរុះ នឹងរង្វាន់ទានរបស់លោកផង យកស្មើរតែ មិនរួច ៕

លុះអេសុបត្រឡប់មកដល់នគរវិញកាលណា ព្រះបាទលីសេរុះ ស្តេចទ្រង់បាត់ឲ្យរៀបទទួលជាអ៊ឹកអធឹក ហើយទ្រង់សំដែងព្រះហឫទ័យ រីករាយនឹងសេចក្តីល្អជាពន្លឹក ។ រួចទើបទ្រង់បាត់ឲ្យជាងធ្លាក់រូបអេសុប មួយដំកល់ទុកគ្រាន់ជាអនុស្សាវរីយ៍ទៅថ្ងៃក្រោយ ។ ការបង់ឃើញបង់ ដឹងនឹងបង់រៀន នាំឲ្យលោកលះបង់នឹងមិនត្រូវការនូវសេចក្តីសុខកង ទ្រព្យសម្បត្តិនឹងការរាប់អាន ។ លោកចេញពីព្រះបាទលីសេរុះ ដើម្បី

វិលទៅកាន់នគរក្រិកម្តងទៀត ។ ព្រះរាជាអង្គនេះទ្រង់ស្រណោះសោកស្តាយនូវលោកពន់ពេក ហើយទ្រង់ផ្តាំថា: ចូរឯងត្រឡប់មកបង្ហើយនូវថ្ងៃរបស់ឯងនៅជិតយើងជាកុំខាន ។

បណ្តាទីក្រុងទាំងឡាយ ដែលអេសុបបានអាស្រ័យនៅជាយូរជាងនេះគឺក្រុងដែល្ហ (Delphes) ។ អ្នកស្រុកដែល្ហចូលចិត្តស្តាប់សុភាសិតរបស់លោកដែរ តែគ្មាននរណាមួយគោរពកោតក្រែងដល់លោកសោះ ។ លោកតូចចិត្តនឹងគេមើលងាយពេក ទើបនិយាយប្រៀបថា អ្នកស្រុកដែល្ហ ដូចជាកំណាត់ឈើដែលអណ្តែតតាមទឹក, មុនដំបូង កាលនៅឆ្ងាយគេស្មានថាជាវត្ថុអ្វីមួយដ៏មានដំឡៃណាស់ដែរ តែលុះមកដល់ជិតក៏ត្រឡប់ជាវត្ថុរកខ្លឹមសារគ្មាន ។ សេចក្តីឧបមានេះ ធ្វើឲ្យលោកមានគ្រោះថ្នាក់យ៉ាងធំបំផុត ។ អ្នកស្រុកដែល្ហមានគំនុំយ៉ាងមាំ ហើយមានបំណងនឹងធ្វើការសងសឹក ព្រោះខ្លាចក្រែងអេសុបយករឿងខ្លួនទៅដើរនិយាយប្រាប់គេជិតឆ្ងាយ ម្ល៉ោះហើយក៏នាំគ្នាគិតសម្លាប់លោកចោល ។ ដើម្បីញុំាងថេយ្យកិច្ចនេះឲ្យសម្រេច ក៏យកផ្តិលប្រាក់មួយទៅលាក់បង្កប់ក្នុងសម្ពាយខោ-អាវរបស់លោក ដើម្បីនឹងក្លែងចោទប្រកាន់ថាលោកលួចទ្រព្យគរុភ័ណ្ឌ ទោសនេះឯងត្រូវសម្លាប់ខ្លួនចោល ។

លុះអេសុបដើរចេញពីក្រុងដែល្ហកាលណា ហើយសំដៅទៅកាន់ក្រុងហ្វូស៊ីត (Phocide) ពួកអ្នកស្រុករត់តាមនូវលោកឈ្លបនិយាយចោទ

ប្រកាន់ថាលោកលួចផ្តិលរបស់គេ លោកស្បថស្បែរថាគ្មានយកទេ ។ លុះគេឆែកឆេរក្នុងសំពាយ ក៏ឃើញផ្តិលនៅខាងក្នុងរុំនឹងខោអាវ ។ លោកនិយាយយ៉ាងដូចម្តេចក៏គេមិនស្តាប់ ។ ពួកអាកំណាចចាប់លោកដាក់ច្រវាក់ ហើយនាំទៅដាក់គុកងងឹត ទើបកាត់ទោសថាត្រូវសម្លាប់ដោយកាត់ក ។ ពេលនោះគ្មានអ្វីមកជួយលោកបានឡើយ សូម្បីអាវុធធម្មតារបស់លោកក៏ឥតបានការ តែលោកនិយាយកាលណា គេចេះតែបំអកឲ្យត្រឡប់មកលោកវិញ ។ ដូចជាលោកនិយាយថាៈ មានកង្កែបមួយ ទៅបបួលកណ្តុរមកលេងឯផ្ទះរបស់ខ្លួន ដើម្បីបញ្ឆោតយកកណ្តុរទៅក្នុងទឹកឲ្យបាន កង្កែបក៏តាំងចងជើងរបស់ខ្លួនភ្ជាប់នឹងជើងនៃកណ្តុរ ។ លុះដល់ក្នុងទឹក កង្កែបមុជទាញកណ្តុរឲ្យឈ្លក់ទឹកស្លាប់អណ្តាលនឹងយកធ្វើជាអាហារ ។ កណ្តុរឈ្លក់ទឹកចំប្រឹងទាញងើបឡើងវិញ ។ មួយស្របក់កង្កែបក៏ទាញត្រឡប់ចុះទៅវិញ ។ កំពុងតែទាញចុះទាញឡើង ខ្លែងមួយក្រឡេកឃើញកណ្តុរ ហើយឆាបយកទៅដោយទាំងកង្កែបទៅផង សត្វទាំងពីរបានទៅជាចំណីរបស់សត្វខ្លែង ។ ម្នាលអ្នកទាំង-ឡាយសេចក្តីកំណាចរបស់អស់អ្នក មិនលែងមនុស្សណាមួយមានបុទ្ធមកសងសឹកនូវខ្លួនទេ កាលណាអញស្លាប់ទៅ អ្នកឯងរាល់គ្នាមុខជានឹងស្លាប់ដូចអញវិញជាមិនខាន ” ។

វេលាដែលគេនាំលោកយកទៅធ្វើគត់ លោករត់រួចទៅជ្រកក្នុងកូនព្រះវិហារមួយ ។ មនុស្សទាំងអស់ទៅតាមចាប់លោកទាញចេញពីក្នុងព្រះ

វិហារមកវិញ ។ អេសុបនិយាយទៀតថា: "អ្នកឯងទាំងអស់គ្នាមិនមានសេចក្ដីកោតក្រែងដល់ទីនេះសោះ គឺទីនេះហើយជាព្រះចេតិយ ។ មានថ្ងៃណាមួយគង់អ្នកទាំងអស់គ្នានឹងរកសេចក្ដីសុខគ្មាន សូម្បីទៅជ្រកកងព្រះវិហារក៏ដោយ ។ អ្នកទាំងឡាយមុខជាដូចសត្វឥន្ទ្រីយដែលដេញចាបសត្វទន្សាយ សត្វនេះរត់ទៅជ្រកកន្ធួចកញ្ចែ អង្វរសុំទោសក៏សត្វឥន្ទ្រីយមិនស្ដាប់ ។ តាំងពីពេលនោះមក ពូជសត្វឥន្ទ្រីយហិនហោចអស់គ្មានសល់" ។ ពួកមនុស្សទាំងនោះមិនរវល់អើពើនឹងសំដីរបស់លោក ហើយនាំគ្នាចាប់លោកបោះទៅកងជ្រោះស្លាប់ទៅ ។

មិនយូរមកបានប៉ុន្មានថ្ងៃ ខាងក្រោយដែលអេសុបស្លាប់ មានកើតជម្ងឺប៉េស្ដយ៉ាងសម្បើម អ្នកស្រុកស្លាប់ហិនហោចជាច្រើន ។ អ្នកនគរនាំគ្នាទៅបញ្ជាន់អ្នកតាសួរមើល តើធ្វើដូចម្ដេច ដើម្បីនឹងរម្ងាប់នូវរោគនេះបាន? ។ អារក្សប្រាប់ថា បើចង់ឲ្យរោគនេះរម្ងាប់ លុះត្រាតែអ្នកទាំងអស់គ្នាធ្វើបុណ្យមួយ ដើម្បីលន់តួសុំទោសចំពោះព្រលឹងរបស់អេសុបដែលខ្លួនបានជាខុសទៅសម្លាប់នូវលោក ហើយអង្វរសុំឲ្យព្រលឹងនោះទទួលសុខចិត្តអត់ទោសឲ្យទើបបាន ។ ព្រោះដូច្នោះអ្នកនគរទាំងឡាយនាំគ្នាសង់ព្រះចេតិយមួយថ្វាយចំពោះដួងវិញ្ញាណរបស់អេសុប ។ ការសម្លាប់អ្នកប្រាជ្ញនេះ មិនក្ដៅក្រហាយតែត្រឹមទេពតាឡើយ សូម្បីពួកមនុស្សក៏ក្ដៅក្រហាយដែរ ។ នគរក្រិកបញ្ជូនកងក្រវែលមកស៊ើបសួរចាប់យកមនុស្សទាំងនោះទៅធ្វើទោសជាទម្ងន់គ្រប់ៗគ្នា ។ **ចប់**

ពន្លឺអាស៊ីទ្វីប

វគ្គទី ៦

La Lumière de l'Asie

លោក ស៊ីរ - អេតវ៉ីនអារណូលដ៍ តែង

លោក ប៉ាយ ប៊ុក ក្រមការតៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ប្រែរៀបរៀង

(តមក)

បើយើងបង់ឃើញទីកន្លែង ដែលព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងនូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ សូមអ្នកអញ្ជើញទៅទិសពាយ័ព្យ នៃច្បារឧទ្យានមួយពាន់នៅតាមជ្រោះភ្នំទន្លេគង្គា ដែលនៅជើងភ្នំមានរុក្ខាដុះស្រោង, ស្រោងមានស្លឹកខៀវខ្ចីដែលជាប្រភពនៃស្ទឹងនិលញ្ជន (Niladjan) និងមោហានៈ (Mohâna); បើដើរតាមមាត់ស្ទឹងទាំងពីរដែលមានរុក្ខាមហួអាស៍ mahouas) មានស្លឹកធំៗ ហោលម្ប់ត្រសុំសាខាត្រជាក់និងគុម្ពោតនៃព្រឹក្សជាតិសង្ក្រារ (Sansar) និងបីរ (bir) ។

រួចទើបអ្នកទៅត្រង់កន្លែង ដែលស្ទឹងទាំងពីរ មានខ្សែទឹកហូរក្ដីចាំងចែងជួបគ្នានៅកំពង់ផល្គុ (Phalgou) ដែលហូរកាត់ផែនសិលាទៅដំបន់គយានិងគិរីក្រហមនៃបរបារ (Barabar) ។ នៅជិតស្ទឹងនោះ មានដីទំនេរមួយឥតមានរុក្ខាដុះសោះឡើយ គេឃើញមានដុះតែឈើមានបន្ទា

បន្តិចបន្តួចទីងផ្ទៃរាបដែលពីដើមគេហៅថា ឩរុវេល (Ourouvelaya), នៅខាងចុងបំផុត មានអជនបទេសដែលមានពយោបក់គ្រីគ្រាត់រុក្ខា-លតាវល្លិ ព្រមទាំងស្មឹកត្រសុំសាខាមានពណ៌ខៀវខ្ចី លាយខៀវផ្ទៃមេឃ ដែលដុះឡើងបាំងនភាល័យជិត ហើយនៅខាងក្រោមព្រៃនោះមាន ស្ទឹងមួយ ដែលទឹកហូរស្រួលហើយមានបុប្ផាបទុមពណ៌ខៀវផ្ទៃមេឃ ដុះពាសពេញ ព្រមទាំងមច្ឆាជាតិហែលប្រាត់ហើយទឹងអណ្តើក ៗ នៅជិតនោះមានភូមិមួយហៅថា សេនានី (ប្រហែលជាសេនានិគម) មានគេហដ្ឋានប្រក់ស្បូវក្បាំងនៅកណ្តាលតាលវ័ន ហើយមានប្រជាជនជាអ្នកសុភាពធ្វើបរកទទួលទានដោយកសិកម្ម ៗ

នៅទីនោះប្រកបដោយរមទិយដ្ឋាន ព្រះបរមពោធិសត្វបាន ពិចារណា នូវសេចក្តីទុក្ខរបស់មនុស្សជាតិក្នុងសកលលោក នូវវិសុទ្ធមគ្គ គឺផ្លូវបរិសុទ្ធនៃសត្វ នូវលទ្ធិដែលមានក្នុងសៀវភៅគម្ពីរទាំងប៉ុន្មាន នូវហេតុផលដែលសត្វផ្សេង ៗ រស់ទៅក្នុងព្រៃ នូវរឿងអាថ៌កំបាំងនៃសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ដែលធម្មជាតិទាំងអស់បដិសន្ធិមក នូវការស្ងាត់កំបាំងនៃសមន្ធការ (tenèbre) ដែលសត្វលោកវិនាសទៅវិញ នូវជីវភាពដែលមានសភាពទាក់ទងគ្នាដូចជាឥន្ទធនូ ដែលចុះមករពងពពកពីរបែប ដែលមេឃចុះអ័ព្ទ បានភ្ជាប់នៅលើអជ្ឈាកាសហើយមានចំហាយគន្ធាហុយចេញ ស្រាប់តែពណ៌ខៀវសក្តីស្រស់នៃឥន្ទធនូនោះលាយ

បាត់សាបសូន្យនៅកណ្តាលនភាល័យ ។ ព្រះបរមពោធិសត្វបានគង់នៅក្នុងព្រៃជាច្រើនខែ ដើម្បីនឹងធ្វើសមាធិកម្មដ្ឋាន, ដូនកាលក្លួចសោយព្រះក្រយាហារក៏មាន, ទ្រង់ដូនកាលដល់ចាកចេញពីសមាធិ ពិចារណាតាំងពីបច្ចូសសម័យរហូតដល់អធ៌ទិវា, ព្រះអង្គទ្រង់បានទតយល់នូវអំបែងដែលស្អូមទាននោះទទេគ្មានម្ហូបអាហារ ហើយទ្រង់បានសោយផ្លែឈើដែលស្ងួតស្រោកមានពណ៌ក្រហមឆ្អៅបានបេះទំលាក់មកលើទ្រង់ ។ ព្រោះហេតុដូចនេះ កាយពលរបស់ទ្រង់ក៏អន់ទន់ខ្សោយ, ព្រះរូបដែលទំព្យាមយាមដោយក្លាហានរកធម៌ ទៅជាស្គាំងស្គម បាត់អាការៈ ៣២ ដែលជាលក្ខណៈរូបនៃព្រះពុទ្ធ, ហើយព្រះរូបទ្រង់មិនបានដូចជាព្រះអង្គម្ចាស់ កាលដែលនៅក្នុងតរុណវ័យទេ ត្រឡប់ទៅជាដូចស្លឹកសាលព្រឹក្សក្រៀមស្វិតស្រពោន ដែលជ្រុះទៅជិតព្រះបាទារបស់ទ្រង់, មិនមែនដូចជាពន្លកនៃរុក្ខជាតិមានពណ៌ខៀវខ្ចី ដុះក្នុងនិទាឃៈរដូវនោះឡើយ ។

មានមួយថ្ងៃ ព្រះអង្គម្ចាស់មានព្រះកាយពលអន់ទន់ខ្សោយរហូតដល់ដួលសន្ទប់បាត់ព្រះស្មារតីនៅលើប្រថពី គេស្មានថាសោយព្រះទិវង្គត ដូចជាមនុស្សដែលត្រូវគេពិឃាត, មិនមានខ្យល់អស្សាសៈបស្សាសៈ, ហើយព្រះលោហិតឈប់ហូរក្នុងព្រះកាយព្រះអង្គ ដោយគេយល់ឃើញព្រះរូបនោះមានសភាពស្វិតស្គាំងពន់ពេក ហើយ

ស្ងៀមឥតកម្រើក ។ តែមាននាយមេសបាលម្នាក់ទទួលមកដល់ទីនោះ ហើយបានឃើញព្រះសិទ្ធត្ថផ្ទំមានត្របកព្រះនេត្របិទជិត, បបូរព្រះឱស្ឋជ្រួញដោយមានទុក្ខជាទម្ងន់ ហើយក្នុងពេលនោះទទួលភានុរង្សីបញ្ចេញចំហាយក្តៅអធិកទៅលើព្រះសិរ, ក៏កាច់មែករុក្ខាប៉ូមីយេរ (pommier) ដែលមានសំបុរកុឡាបស្រស់ប្រមូលរចនាជាក្បាច់បាំងព្រះភក្ត្រ មានឆព្វណ្ណរង្សីប្រកបដោយអច្ឆរិយភាព ។ រួចនាយមេសបាលនោះបានយកទឹកដោះពពែ ដែលដាក់ក្នុងថង់ស្បែកពាក់ទៅក្នុងព្រះឱស្ឋព្រះពោធិសត្វ ដោយក្រែងខ្លួនជាវណ្ណៈទាប ទំប្រយ័ត្នមិនឲ្យប៉ះពាល់ដល់អរិយបុគ្គល ដែលប្រកបដោយអភិជនភាពនិងសន្តុលក្ខណៈគួរឲ្យជ្រះថ្លាពន់ពេក ។ តែមានគម្ពីរសំដែងថា មែកឈើ សាប៉ូនីយេរ (Jablonnier) ដែលយកទៅដោតជុំវិញព្រះភក្ត្រព្រះបរមពោធិសត្វ ទៅជាមានជីវិតរស់មួយរំពេច មានសន្ទឹកផ្កាជាច្រើន ព្រមទាំងមានផ្លែសំបុរភ្លឺហើយប្រមូលជាចង្កោមគួរឲ្យអស្ចារ្យពន់ពេក, សំណុំរុក្ខជាតិនោះទៅដូចជាតែនត៍ (tente) នៃសំពត់ព្រែ មានជរជាយពណ៌សដូចជាប្រាក់ និងវត្ថុមូលមានពណ៌ក្រហមឆ្អៅ ដែលគេសង់សម្រាប់ព្រះមហាក្សត្រិយ៍កាលស្តេចយាងទៅក្រសាលបរបាញ់សត្វដូច្នោះឯង ។ ហើយបុគ្គលនោះក៏ក្រាបវន្ទាព្រះបរមពោធិសត្វដោយស្មានក្នុងចិត្តថា ព្រះអង្គជាព្រះអាទិទេព (Dieu), តែបន្តិចទៀត ព្រះបរមពោធិសត្វក៏ភ្ញាក់ឡើង ទ្រង់

បានសូមចូស្បែកនៃនាយមេសបាលដែលមានទឹកដោះពពែមកសោយ ។ នាយមេសបាលក្រាបបង្គំទូលតបមកព្រះអង្គវិញថា "ឱព្រះអង្គ ! ខ្ញុំព្រះករុណាមិនអាចថ្វាយចូស្បែកនេះទៅព្រះអង្គទេ ព្រោះខ្ញុំព្រះករុណាមានវណ្ណៈជាពួកសុទ្រៈ, ហើយការប៉ះពាល់នេះនាំឲ្យមន្ទិលសៅហ្មងដល់ព្រះអង្គ" ។ ព្រះអង្គតបទៅកាន់នាយមេសបាលថា: "សេចក្តីមេត្តានឹងកិច្ចដែលត្រូវការ តែងមានហេតុផលទាក់ទងគ្នាចំពោះសត្វលោកទាំងអស់ ដែលគេទុកជាបងប្អូនមានសាច់លោហិតជាមួយគ្នា ។ វណ្ណៈមិនមានក្នុងលោហិត ដែលហូរមានពណ៌ដូចគ្នាក្នុងសរសៃទេ, វណ្ណៈមិនមានទេក្នុងទឹកនេត្រាដែលហូរចេញពីចក្ខុគ្រប់ៗសត្វ ជាវត្ថុមានឱជារសប្រៃ; ហើយមនុស្សយើងមិនមែនតាំងពីចាប់បដិសន្ធិមកយកទាំងសញ្ញា "ទិល្កៈ" លើថ្ងាសនិងខ្សែព្រិសិដ្ឋជាប់នឹងកមកជាមួយផងទេ ។ អ្នកណាសុចរិត អ្នកនោះគេទុកជាអ្នកទ្វិជៈ (អ្នកមានកំណើតពីរដង) ហើយអ្នកណាប្រព្រឹត្តបាបអកុសលណាមក អ្នកនោះគេទុកជាបុគ្គលហីនភាព ។ ព្រោះហេតុដូចនេះ ចូរអ្នកឲ្យទឹកដោះនេះមកខ្ញុំអាស្រ័យផង; បើកាលណាខ្ញុំរកធម៌ដែលខ្ញុំមានឆន្ទៈស្វែងរកនោះឃើញ, អ្នកឯងមុខជានឹងបានទទួលនូវសុខផលមិនខាន" ។ ឱវាទនៃព្រះបរមពោធិសត្វនេះនាំឲ្យនាយមេសបាលនោះ មានបីតិព្រឺព្រួចសព្វអង្គា ហើយក៏យកចូស្បែកនោះថ្វាយទៅព្រះអង្គ ។ (មានត)

ឧបក្កិលេសដប់ប្រាំមួយ

ពាក្យកាព្យ

ឃុនសុវិត្តិវេទី ឃួរ-អ៊ុន នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

រៀបរៀង

ថ្ងៃទី ៣ នៃកញ្ញា ឆ្នាំ គ.ស.

មួយពាន់តបួនរយកួយហាសិប

ឃួរ-អ៊ុនខ្ញុំសូមសំដែងតែងកាត់ប្រែប

ពីគ្រឿងត្រិបគីកិលេសដប់ប្រាំមួយ ។

ដែលជាស្នឹមរុំស្រោបឱបដួងចិត្ត

ស្អុកស្អាញស្អិតជាប់ស្អិតឥតរលួយ

បើមានហេតុស្រុះក្រុតងើបរង្គួយ

រួចតួមួយចេញមុខរងអារម្មណ៍ ។

ឯតួចិត្តបើឥតធម៌ទម័ក

មកជួយស្ទាក់ទាញញាក់គ្រៀកបង្ខំ

តែងដោយតាមកិលេសប្រែះស្រោចស្រំ

ហើយស៊ូផ្ញុំទ្រាំក្នុងភ្នក់ភ្លើងទុក្ខ ។

តែបើយើងយល់ដើងនៃកិលេស

រួចមិនធ្វេសខំទប់សព្វកលយុគ

គង់បានស្រាលស្រាកស្រេនស្រាន់ភក្ត្រ
មិនសូវទុក្ខក្រៀមក្រំដាំទុក ។
បេះគួរប្រៀនប្រៀនឲ្យចាំជាក់ពិត
ហើយត្រូវគិតរកំផងតាំងចិន្តា
ថាយកឈ្នះកិលេសទាំងនេះណា
ឲ្យលុះត្រាអស្ចារ្យគ្រលត់ឃ្លាត ។
គតិនេះខ្ញុំនឹងរៈពបចំនួន
ជាបទពាក្យប្រាំបួនទុកជូនញាតិ
តែសំខាន់មាតិកាច្រើនលើសលាត
សូមពួកញាតិអានកញ្ចក់ហក់កុំខាន ។

១ - អភិជ្ឈា ការលោភធនជនដទៃ
ដោយរំពៃលែកផងចិត្តគិតបង់បាន
នឹកវិរក់ឈ្លក់ខ្វល់វរគរកេងប្រាណ
ថាម្តេចបានជាអំរសរបស់ខ្លួន ។

២ - ធម៌ទោស: ការថ្នាំងថ្នាក់ព្រោះអារម្មណ៍
ណាមិនសមនាំសន្តានបានមួម៉ួន
តែងនឹកខ្នាញ់ពេញក្នុងពោះឈ្លោះក្នុងខ្លួន
តែសំងួនអាការក្រៅនៅមិនចេញ ។

៣ — ធម៌កោធ: ការខឹងដាក់ចេញអាការ
កាយវាចាតាមហេតុការណ៍ដែលទោម្នេញ
ឲ្យឃើញស្ដែងដល់គេឯងស្រែងពាសពេញ
ខាងក្រោយវិញទើបរែងក្រែងរអា ។

៤ — ឧបនាហ៍ ការគុំគួនមួនក្នុងចិត្ត
ចងគំនិតគិតគួបកាន់វ័ន្ទក្រោធក្ដា
ដោយបំណងនឹងសងសឹកទៅវិញក៏
តែមិនថាការមិនធ្វើទៅលើគេ. ។

៥ — ធម៌មក្ខ: ការលុបលាក់គុណប្រពៃ
ជនដទៃដោយបំភ្លៃតែរាសរេ
ពោលបង្អាប់ចាប់ថ្នាក់ថ្នល់ផ្ដល់ឲ្យគេ
ពុំនោះទេគេមេខ្លួនថាកូនវិញ ។

៦ — បលាស: ការតែកាសរ៉ាសវៃបុក
ដោយធ្វើឫកមុខមាត់ខ្លួនស្លួនបញ្ចេញ
ឲ្យត្រឹមស្មើឬលើសលើលោកជុំវិញ
ឲ្យគេជ្រិញឃើញមិនពេញតាមការណ៍ពិត ។

៧ — ធម៌ឥស្សា ការប្រណែនគេណ្ណ ឈ្នានីស
ព្រោះត្រិះរិះឃើញគេមានគុណពិសិដ្ឋ

ប្រកាន់ចិត្តមិនស្ងៀតកោតដោតស្នេហ៍ស្និទ្ធ
ប៉ងក្នុងចិត្តឲ្យតែគេប្រែអន្ធការ ។

៨ — មច្ឆរិយ៍ គឺកំណាញ់កាញ់ទ្រព្យទុក
ដោយលាក់មុខពុំចែកចាយកាយតាមការណ៍
ស៊ូធ្វើខ្សត់ហោចទុរគតយ៉ាងអស្ចារ្យ
ធ្វើអាការឲ្យគេថាអ្នកក្រណាស់ ។

៩ — ធម៌មាយា ការពុំជាពុតលាមក
បាបគម្រក់ដូចគម្រង់ក្នុងអន្ធក្រាស់
ស៊ូលាក់ខិតស្ងៀតបញ្ចេញដោយមានខ្មាស
ពុំប្រកាសឲ្យច្បាស់ក្រែងសាយទៅ ។

១០ — សាឋេយ្យៈ រឺអំនួតអួតថាគ្រាន់
គ្មានអ៊ីអន់មានតែជាន់ខ្ពស់ពេកគួរ
ទោះសំដីថ្លៃគំនិតគិតពក់ជ្រៅ
ទ្រព្យពង្សផៅសឹងសន្ធៅគ្មានគេដល់ ។

១១ — ធម៌ថម្ភៈ ការរឹងត្អឹងទ្រឹងវាហី
គ្មានសេចក្តីលៃធ្វើព្រួយខ្វាយខ្វល់
ដោយវាចាដែលគេហាថាមកដល់
កោងសែនសល់រឹងទឹងថ្កល់ដូចបង្គោល ។

១២ – សារម្ភៈ ការប្រែដងវែងសេចក្ដី

គេពោលខ្លីឯងបំភ្លៃត្នៃពាំនោល
គេថាត្រូវត្រូវតាមផ្លូវគួរសួពោល
ឯងខំទ្រោលចោលសំអុយទៅទាំងប្រឹង ។

១៣ – ធម៌មាន: ការកាន់ខ្លួនស្លូនគ្រងទុក

គេមើលមុខប្អុពុំមើលឯងព្រើលខឹង
ដោយកាន់ថាយ៉ាងអាត្មាធុនម៉ឹងៗ
ហ៊ានសំឡឹងពុំធ្វើដឹងពុំពប់អាន ។

១៤ – អតិមាន: មាក់ងាយគេថាគេអន់

ថោកពេកពន់យកជាគ្នាក់អាប់ប្រាណ
មិនពប់មុខទាំងធ្វើទុក្ខឲ្យរំខាន
ឲ្យគេបានក្ដីលំបាកយ៉ាកចិន្ដា ។

១៥ – ធម៌មទ: ការវង្វេងស្រវឹងវ័យ

ជាប់អាល័យអំពើពាលលាមកា
វ័យធ្មេញបាក់ថ្នាក់គេហៅពូបុត្តា
ហ៊ានផឹកស្រាឆ្កាដៃអួតល្បែងពុំល្អ ។

១៦ – បមាទ: ការធ្វេសលង់ផុងស្មារតី

បំភ្លេចក្ដីរក្សាខ្លួនស្លូនធម៌ស

បណ្តោយឲ្យអកុសលខ្វល់ដល់ក
អាសន្នក្រជិតទីធមរណ៍ទើបវិលត្រឡក ។
ឧបក្កិលេសដែលពោលនេះជាមន្ទិល
នាំចិត្តវិលផ្តិលក្តីសុខទុក្ខអនេក
ឲ្យក្មិចក្មកកករល្អក់ឈ្មោះប្រែកេក
ជាហេតុបែកសាមគ្គីពីសង្គម ។
ទាំងនាំឲ្យអន់ទន់ខ្សោយផ្តាយគំនិត
មិនមានគិតពិនិត្យធ្វើការឧត្តម
ដែលជាទ្រព្យជាប់ទៅមុខទុកឧបត្ថម្ភ
ឲ្យសន្សំទំតែសាងខាងសៅហ្មង ។
សូមលោកអ្នកមើលឲ្យជាក់កិលេសនេះ
រួចសូមរំះត្រិះកងចិត្តសង្កេតផង
គង់ឃើញថាកិលេសណាដូចណាហោង
សឹងនាំហ្មងនាំឲ្យម៉ៅក្តៅសន្តាន ។
យើងពុទ្ធជននៅធ្ងន់ដោយកិលេស
បើចេះមិនខំបេះប្រលេះប្រាន
នឹងបង់គ្រឿងដែលកើតទាន់ជុំទាន
ដំបូន្មាននៃព្រះពុទ្ធបញ្ញាការ ។
អើបងប្អូនខេមរៈកម្ពុជរដ្ឋ

ជាប់ពូជពង្សនគរវត្តរដ្ឋអស្ចារ្យ
សូមអ្នកផងតម្រង់ខ្លួនក្នុងធម៌អាថ៌
ជាបុញ្ញាភិសង្ខារជាតិទៅមុខ ។
តែកុំភ្លេចកសាងផ្លូវឲ្យកូនចៅ
ដែលគ្នានៅខាងក្រោយឲ្យបានសុខ
ដោយសារថ្វីការពិសីដែលធ្វើទុក
ឲ្យថ្កើងមុខកុំបីជាអាយ៉តគេ ។
ជនខាងក្រោយសុខទុក្ខដោយសារជនមុន
ជនខាងក្រោយនឹកព្រះគុណពុំភ្លេចទេ
បើជនមុនទុកកេរ្តិ៍គុណប៉ុនសាគរ,
តែបើគ្មានគុណកោះកេរ្តិ៍គេសូន្យឈឹង ។
ខ្មែរទាំងជាតិបើមារយាទខ្លាចតែស្លាប់
ខ្មែរនឹងអាប់ស័ក្តិនឹងហិនគ្មានគេដឹង
តែបើខ្មែរប្រថុយស្លាប់រួចចាប់ប្រឹង
តស៊ូនឹងឧបសគ្គដោយវិទ្យា ។
ខ្មែរគង់រស់មានកំពស់ដូចជាតិគេ
ព្រោះខ្មែរមេប្ដុមានជនមានប្រាជ្ញា
នាំខ្មែរតូបកសាងពូជឲ្យថាវរ
ក្នុងឥឡូវឥឡូវណា, សូមលាអើយ ! ។

ពិធីទទួលសម្ដេចសង្ឃនាយក៏

នៅវត្តដំណាក់ សៀមរាប

ព្រះមហា កែ - អឿន រៀបរៀង

ដោយបានទទួលបើរបញ្ជាការ នៃព្រះតេជព្រះគុណព្រះសុមង្គលសីលាចារ្យមេគណ

កាលពីថ្ងៃចន្ទ ៤ កើតខែអស្សុជ ឆ្នាំខាល ទោស័ក ព. ស. ២៤៩៣ ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ៣០ តុលា គ. ស. ១៩៥០ នេះ នៅវត្តដំណាក់ខេត្តសៀមរាប មានពិធីរៀបទទួលបដិសណ្ឋារៈសម្ដេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី ជួន - ណាត សង្ឃនាយកគណៈមហានិកាយ នឹងព្រះតេជព្រះគុណព្រះញាណពិវង្ស ហួត - តាត ចាងហ្វាងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ដែលនិមន្តទៅសំដែងព្រះសទ្ធម្មទេសនា ក្នុងឱកាសបុណ្យកឋិននៃឧបាសកសួស - ឆេង ឧបាសិកាវ៉ាង - គីម ដែលដង្ហែពីភ្នំពេញ ទៅវេរប្រគេនព្រះសង្ឃក្នុងវត្តដំណាក់ សៀមរាប ដូចមានពិធីបុណ្យខាងក្រោមនេះ :

ស៊ុំនៅខាងមុខវត្ត

មានស៊ុំខ្លោងទ្វារនៅចំកណ្ដាលផ្លូវមុខវត្តពីរ គឺខាងជើង ១ ខាងត្បូង ១, ស៊ុំនេះគេតាក់តែងរចនាដោយរបៀបរៀបរយល្អវិចិត្រដូចគ្នាទាំងពីរកន្លែង, សសរស៊ុំសុទ្ធតែស្រោបដោយស្លឹកដែ ក្រឹមនឹងរចនាដោយបានជួន ដរាបដល់កំពូល, មានផ្ទាំងតួអក្សរតូចធំដែលកាត់ក្រដាសពណ៌ខៀវ - ក្រហមបិទសន្ទឹងនៅមុខស៊ុំទ្វារ ៗ ស៊ុំទ្វារខាងជើងចារិកអក្សរថា "សួស្ដី សម្ដេចព្រះសង្ឃនាយក!", ស៊ុំទ្វារខាងត្បូងចារិកអក្សរថា

"បុណ្យកឋិនឧបាសក សួស - ឆេង ឧបាសិកាព៉ាង - គីម" ។ កំពូលសុំទាំងពីរនោះមានដោតទង់ជាតិតូចធំព្រោងព្រាត, ខ្លោងទ្វារដែលចូលទៅក្នុងវត្តមានសុំ ១ ទៀតដោតទង់ជាតិតូចធំ ជាច្រើនដូចៗគ្នាដែរ ។

ពាងនៅមុខឧបដ្ឋានសាលា

នៅខាងមុខឧបដ្ឋានសាលា មានធ្វើពេងធំពីរខ្នង, ត្រង់កណ្តាលគេធ្វើពេងតូចកាត់ទទឹងពេងធំទាំងពីរ ។ ក្នុងពេងទាំងនោះមានរៀបចំដោយកម្រងផ្កាឈើ - ស្លឹកដៃក្រឹមខ្ចាត់ខ្ចែង ជាគ្រឿងលំអដ៏ត្រកាល ។ នៅខាងយ៉មុខឧបដ្ឋានសាលា មានធ្វើបុស្បុក ១ កំពស់ប្រមាណ ៩ ម៉ែត្រ, ខាងលើបុស្បុកនោះ ដាក់ដម្កល់ត្រៃធម្មាសនៈ សម្រាប់សម្តេចព្រះសង្ឃនាយកសំដែងព្រះសទ្ធម្មទេសនា ប្រដាប់ចនាដ៏វិចិត្រផ្សេងៗ មានអំពូលភ្លើងអគ្គិសនីធំ - តូច - វែង - ខ្លី បញ្ចេញពណ៌ស្វា ខៀវ - ស-ក្រហម ចិញ្ចែងចិញ្ចាចក្នុងវេលាយប់ ។ នៅមុខពេងមានមន្ទីរ ១ តូច បិទរូបថតដែលសម្តេចបានមកពីប្រទេសឥណ្ឌា ឲ្យជនានុជនមើល, គួរឲ្យអ្នកផងជ្រះថ្លាជាប់ចិត្តចង់មើលហើយមើលទៀត ក្រឡេកមើលពីចម្ងាយទៅគួរឲ្យមានចិត្តជ្រះថ្លា ទឹងខានទៅកាន់កន្លែងបុណ្យនោះមិនកើត ។ តាំងពីខ្លោងទ្វារកំពែងមុខព្រះវិហារទៅ មានធ្វើជារាជវត្តិព័ទ្ធសងខាងមគ្គាខ្ចាត់ខ្ចែង តែងរចនាវិចិត្រដោយធាងដូង, ស្លឹកដៃក្រឹម, ទង់ជាតិតូច - ធំនឹងទង់លេកវែងៗ អមសងខាងរាជវត្តិដរាបដល់ព្រះវិហារ គួរជាទីទស្សនាការដល់ជនានុជនដែលគមនាការទៅមកក្នុងពេលនោះ ។

ថ្ងៃទី ១ គឺថ្ងៃចន្ទ ៤ រោចខែអស្សុជ

ម៉ោង ៤ រសៀលពួកពុទ្ធបរិសទ្យទាំងបព្វជិតទាំងគ្រហស្ថមានចំនួនច្រើនមកប្រជុំនៅវត្តដំណាក់ ។ ផ្នែកបព្វជិតទាំងក្នុងវត្តនេះទាំងនិមន្តពីវត្តនានាក្នុងខេត្តជាង ៣០០ រូប មានព្រះសុមង្គលសិលាចារ្យមេគណនិងព្រះគ្រូបញ្ញាវិជ្ជាអនុគណជាប្រធាន; ផ្នែកគ្រហស្ថមានចំនួនជាង ១.០០០ នាក់ ត្រៀមចាំទទួលសម្តេច ឈរដំរៀបគ្នាជាពីរជួរតាំងពីមុខវត្តដំណាក់ដរាបដល់មុខផ្សារសៀមរាប ។ តទៅវិថីខាងជើងផ្សារដល់ស្ពានថ្មមានពុទ្ធបរិសទ្យឈរដំរៀបគ្នា ១ ក្រុម ៗ ក្បែរចិញ្ចើមថ្នល់សងខាង ។ តាំងពីចុងស្ពានថ្មខាងកើតមកដល់ត្រឹស្ថានព្រះរាជប្រតិភូ មានពួកកុមារកុមារី សិស្សសាលារាជការ ឈរជាពីរជួរតាមចិញ្ចើមថ្នល់ មានហត្ថកាន់ទង់ជាតិគ្រប់ៗ គ្នា ដោយក្រុមៗ, ក្នុងក្រុមនីមួយៗ មានគ្រូម្នាក់ៗជាមេបញ្ជាការ, ពួកសិស្សទាំងនេះលោកអធិការ ម៉ែន - ឈុំ បានចាត់ការរៀបចំរង់ចាំទទួល ។ មានរថយន្តតូចៗ ៣ បរទៅរង់ចាំទទួលសម្តេចនៅខាងកើតស្ពានថ្មចំនួនជាង ១ គីឡូម៉ែត្រ, រថយន្តទាំងនោះគេឃើញលោករាជការខ្លះៗ មានព្រះរាជប្រតិភូជាដើមដែរ, មានរថយន្ត ៣ ទៀតឃើញលោកគ្រូមេគណ អនុគណ លោកគ្រូចៅអធិការខ្លះៗ និងលោកមហា ៤-៥ អង្គគង់, មានរថយន្ត ១ ទៀតដាក់ក្មេងពិណពាទ្យនិងបាសកខ្លះដែរ ។ ម៉ោង ៥ កន្លះ រថយន្តសម្តេចមកដល់ ប៉ុន្តែមិនទាន់

បានហែក្នុងពេលនោះក្តាមទេ, សម្តេចឲ្យរង់ចាំរថយន្តអ្នកចិនមកនឹងដង្ហែជាមួយគ្នា ។ លុះរង់ចាំកន្លះម៉ោង ឃើញរថយន្តមកដល់ខ្លះៗ តែមិនទាន់ជួបជុំគ្នា, ពេលនោះគេឲ្យរថយន្តសម្តេចនៅពីខាងមុខបង្អស់ ឯរថយន្តតូច-ធំ រៀបជាលំដាប់ៗ តាមក្រោយ បរទៅដល់ចុងស្ពានថ្មខាងកើត, កុមារកុមារីគ្រវីទង់ជាតិព្រាតៗ ឡើង ស្រែកហ៊ោកញ្ជ្រៀវជាកិត្តិយសទទួលសម្តេច ។ តាំងពីត្រឹមនេះទៅ រថយន្តក៏បរបន្តិចៗ, ពួកសិស្សសាលានឹងពុទ្ធបរិសទ្យដើរអមសងខាង, រថយន្តដង្ហែសម្តេចទៅរហូតដល់ផ្សារសៀមរាប រួចហែព័ទ្ធផ្សារ ១ ជុំ ឆ្លងស្ពានមុខផ្សារបត់ចូលទៅក្នុងវត្ត ។

ម៉ោង ៧ ហែទៅដល់វត្តដំណាក់, លោកទានាធិបតីនិមន្តសម្តេចឡើងគង់លើបុស្បក សម្តេចថ្លែងការទទួលអំណារនឹងជូនពរដល់ពុទ្ធបរិសទ្យទាំងបព្វជិតទាំងគ្រហស្ថ ដែលបានមកទទួលបដិសណ្ឋារៈដល់សម្តេច ។ ទីបំផុតសេចក្តីទទួលអំណារ សម្តេចមានព្រះពុទ្ធដីកាថា “បដិសណ្ឋារៈនេះមិនមែនពុទ្ធបរិសទ្យធ្វើឡើងដោយសេចក្តីគោរពចំពោះរូបខ្ញុំទេ, តាមដែលពិតនោះ កិច្ចនេះអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាធ្វើឡើងដោយការប្រតិបត្តិតាមគារវធម៌ ទាំងជាកិត្តិយសដល់ប្រទេស” ។

រួចពីនេះសម្តេចទ្រង់សំដែងអំពីបដិសណ្ឋារៈ ២ យ៉ាងគឺ: អាមិ-សប្បដិសណ្ឋារ = ការរាក់ទាក់ទទួលគ្នាដោយអាមិស គឺខាទនីយភោជ-

ទីយាហារផ្សេងៗ មានបង្អែមនំចំអាបជាដើម ១; ធម្មប្បដិសណ្ឋារៈ=ការរាក់ទាក់ទទួលគ្នាដោយធម៌ គឺសំដែងធម៌ជាសត្បៀនគ្នាឬឲ្យទាន់ទូលគ្នា, រហូតដល់ ការសំដែងអាការគោរពរាប់អានឲ្យសមឋានៈនៃបុគ្គលជាឥស្សរៈ មានការក្រោកឡើងទទួលនឹងនិមន្តអញ្ជើញឲ្យឡើងកាន់អាសនៈដ៏សមគួរជាដើម ។ ការធ្វើបដិសណ្ឋារៈនេះរាប់បញ្ចូលក្នុងគារវតា ទាំង ៦. ហៅថា "បដិសណ្ឋារគារវតា" ។

សម្តេចថ្ងៃអំណរនេះចំនួនកន្លះម៉ោង លុះចប់ហើយ គេនិមន្តសម្តេចឲ្យទៅសម្រាក ក្នុងកន្លែងដែលរៀបចំទុកបំរុងប្រគេន ។

តាំងពីម៉ោង ៧ កន្លះទៅ គេអង្គាសភោជនាហារដល់ពុទ្ធបរិស័ទ្យដែលហែកឋិនមកពីក្រុងភ្នំពេញ ។

ម៉ោង ៩ កន្លះ លោកវរសេនីយត្រី (ឈួនម្ជុលពេជ្រ) នាំកងឯកទេសខ្មែរចំនួន ៥ រថយន្ត មកកាន់ធម្មស្សវនដ្ឋាន រួចលេងនូវភ្លេងជាតិនឹងរាំវង់ជូនបងប្អូនរួមជាតិស្តាប់មើល ។

ម៉ោង ១០ កន្លះ និមន្តព្រះតេជព្រះគុណព្រះពោធិវង្ស ហួត-តាត សំដែងធម៌ទេសនាដោយខ្មែរឡេសនសព្ទ ។ លុះចប់ធម៌ទេសនាហើយ កងឯកទេសចាប់ផ្តើមលេងភ្លេងរាំវង់តទៅទៀត រហូតដល់ម៉ោង ១ យប់ ទើបចប់ ។

(មានត)

បញ្ជីរាយនាមចៅអធិការដែលតាំងថ្មី

របស់ក្រសួងធម្មការ

(តមក)

សញ្ញាប័ត្រលេខ ៧១៦ ចុះកាលបរិច្ឆេទដដែល តាំងលោកគ្រូ ច័ន្ទ-ញឹម នាមឆាយា វឌ្ឍីរប្បញ្ញោ កើតឆ្នាំជូត អាយុ ២៥ វស្សា ៥ ជាចៅអធិការវត្តអង្គរំដួល ឃុំខ្សែត ស្រុក-ខេត្តដដែល ។

សញ្ញាប័ត្រលេខ ៧១៧ ចុះកាលបរិច្ឆេទដដែល តាំងលោកគ្រូ សោម-វ៉ន នាមឆាយា ធម្មជោតោ កើតឆ្នាំវក អាយុ ២៩ វស្សា ១ ជាចៅអធិការវត្តខ្សែត ឃុំ-ស្រុក ខេត្តដដែល ។

សញ្ញាប័ត្រលេខ ៧១៨ ចុះកាលបរិច្ឆេទដដែល តាំងលោកគ្រូ ពៅ-ញឹម នាមឆាយា សុវណ្ណសរេ កើតឆ្នាំខាល អាយុ ២៤ វស្សា ៤ ជាចៅអធិការវត្តត្រពាំងជា ឃុំពជមន្ទីរ ស្រុក ខេត្តដដែល ។

សញ្ញាប័ត្រលេខ ៧១៩ ចុះកាលបរិច្ឆេទដដែល តាំងលោកគ្រូ រ៉ុក-ឃុន នាមឆាយា ព្រហ្មត្ថេរសរេ កើតឆ្នាំកុរ អាយុ ២៧ វស្សា ៧ ជាចៅអធិការវត្តអង្គស្វាយ ឃុំស្វាយរំពា ស្រុករំដួល ខេត្តដដែល ។

សញ្ញាប័ត្រលេខ ៧២០ ចុះកាលបរិច្ឆេទដដែល តាំងលោកគ្រូ សួរ-ពុត នាមឆាយា ព្រហ្មសត្ថា កើតឆ្នាំជូត អាយុ ៦២ វស្សា ៤១ ជាចៅអធិការវត្តរវៀង ឃុំបាក់ក្តោង ស្រុករវៀង ខេត្តកំពង់ធំ ។-

សញ្ញាប័ត្រលេខ ៧២១ ចុះកាលបរិច្ឆេទដដែល តាំងលោកគ្រូ ថោង គិម នាមឆាយា ធម្មប្បញ្ញោ កើតឆ្នាំរោង អាយុ ៤៦ វស្សា ២៥ ជាគ្រូសូត្រស្តាំ វត្ត ឃុំ-ស្រុកខេត្តដដែល ។

សញ្ញាប័ត្រលេខ ៧២៤ ចុះកាលបរិច្ឆេទដដែល តាំងលោកគ្រូ អ៊ិន-ហ៊ី នាមឆាយា បញ្ញាថេរ កើតឆ្នាំច អាយុ ២៨ វស្សា ៨ ជាចៅអធិការ វត្តអម្ពវនារាម ឃុំស្វាយជ្រះ ស្រុកស្នួល ខេត្តក្រចេះ ។

សញ្ញាប័ត្រលេខ ៧២៥ ចុះកាលបរិច្ឆេទដដែល តាំងលោកគ្រូ កែ-ជឿក នាមឆាយា កសុត្តរោ កើតឆ្នាំច អាយុ ៣៩ វស្សា ១៩ ជាគ្រូសូត្រស្តាំ វត្តសិរីសុន្ទរវង្សារាម ឃុំក្រចេះ ស្រុកក្រចេះ ខេត្តដដែល ។

សញ្ញាប័ត្រលេខ ៧២៦ ចុះកាលបរិច្ឆេទដដែល តាំងលោកគ្រូ ម៉ែន-សុខ នាមឆាយា សុវណ្ណត្ថេរប្បញ្ញោ កើតឆ្នាំម្សាញ់ អាយុ ៣៣ វស្សា ១២ ជាគ្រូសូត្រឆ្វេង វត្ត-ឃុំ ស្រុក ខេត្តដដែល ។

សញ្ញាប័ត្រលេខ ៧៣៤ ចុះថ្ងៃពុធ ៣ កើតខែមិគសិរ ឆ្នាំជូវឯកស័ក ព.ស. ២៤៩២ តាំងលោកគ្រូ សួស-ម៉ី នាមឆាយា ព្រហ្មសរោ កើតឆ្នាំថោះ អាយុ ៥៩ វស្សា ៣៩ ជាចៅអធិការ វត្តសុវណ្ណមោលី ឃុំបឹងកន្ទួត ស្រុកក្រគរ ខេត្តពោធិ៍សាត់ ។

សញ្ញាប័ត្រលេខ ៧៣៥ ចុះកាលបរិច្ឆេទដដែល តាំងលោកគ្រូ ប៉ុល-ឡាំ នាមឆាយា ធម្មជោតោ កើតឆ្នាំជូវ អាយុ ៤៩ វស្សា ២៧ ជាគ្រូសូត្រស្តាំ វត្ត-ឃុំ-ស្រុក-ខេត្តដដែល ។ (មានត)